

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Redovisning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen 2021

[Ämne]

Innehåll

Uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning.....	4
1. Statistik om plan- och bygglagstiftningen år 2021	5
1.1 Statistik översiktsplanering.....	7
1.1.1 Översiktsplanens aktualitet	8
1.1.2 Länsstyrelsens granskningsyttranden över översiktsplaner	10
1.1.3 Antagande av översiktsplan	14
1.1.4 Ändringar av översiktsplan	18
1.2 Statistik detaljplanering	21
1.2.1 Kommunala planbesked.....	22
1.2.2 Planeringsbesked från länsstyrelsen.....	24
1.2.3 Antagna detaljplaner	25
1.2.4 Länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner	29
1.2.5 Överklagade detaljplaner	31
1.2.6 Områdesbestämmelser.....	35
1.2.7 Miljöbedömning för detaljplan.....	36
1.2.8 Upphävande av strandskydd genom detaljplan	38
1.3 Statistik lov och byggande.....	41
1.3.1 Ärenden om lov, besked och anmälan	42
1.3.2 Överklagade beslut om lov och besked.....	47
1.3.3 Överprövade lov och förhandsbesked	52
1.3.4 Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lov och förhandsbesked	53
1.3.5 Boverkets byggregler	59
1.3.6 Besiktning av hissar och andra motordrivna anordningar ...	63
1.4 Statistik tillsyn	69
1.4.1 Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning	70
1.4.2 Byggnadsnämndens tillsyn.....	73
1.4.3 Byggsanktionsavgifter	78
1.5 Riktlinjer för markanvisning	82
1.6 Öppna data – Plan- och byggenkäten	83
2. Uppföljningsteman	84
2.1 Enkät om byggnadsnämndernas tillsynsarbete	85
3. Metod.....	90

Uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning

Boverket följer årligen upp tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen. Uppföljningen syftar till att ge ett material som i förlängningen kan ligga till grund för en utvärdering av hur väl plan- och byggprocessen fungerar samt hur ändamålsenlig myndigheternas ärendehantering är inom området. Resultaten riktar sig till politiska beslutsfattare inom stat och kommuner, tjänstemän som är verk-samma i hanteringen av plan- och byggärenden samt till alla som är aktiva inom eller intresserade av plan- och byggprocessen. Här redovisas en samlad bild av vad som har hänt under år 2021.

I menyn hittar du den fullständiga redovisningen av årets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning uppdelat i rubrikerna Statistik, Uppföljningsteman och Metod. Under ”Statistik” hittar du redovisningar som är tämligen lika utformade år efter år. Under ”Uppföljningsteman” redovisas det aktuella årets specialundersökningar.

Du hittar tidigare års rapporteringar under rubriken Tidigare uppföljning. Under Relaterad information hittar du en direktlänk till Öppna data.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2021](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2021](#)

1. Statistik om plan- och bygglagstiftningen år 2021

Boverket producerar årligen statistik över ärenden som regleras i plan- och bygglagstiftningen och som hanteras av kommuner och statliga myndigheter. Statistiken redovisas sorterat efter olika områden: översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande, tillsyn samt markanvisning.

Källor till statistiken

Varje år handlägger kommuner och länsstyrelser ett stort antal ärenden i olika skeden av plan- och byggprocessen. Handläggningen regleras i plan- och bygglagen, PBL, samt angränsande lagar som berör planering och byggande. Uppgifter om dessa ärenden samlas årligen in genom en uppsättning enkäter som besvaras av kommuner, länsstyrelser och Domstolsverket. Sammanställningarna av statistiken kan du ta del av under respektive rubrik. Du kan läsa mer om Boverkets metod för uppföljningen av PBL på sidan Metod.

[Metod](#)

Öppna data

All statistik som använts för att ta fram de kartor och diagram som visas på sidorna finns även tillgänglig som öppen data. Där finns svaren på alla kvantitativa frågor som ställts i de olika enkäterna samlade och uppdelade efter län respektive kommun.

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

Osäkerheter i underlaget

Ambitionen har varit att genomföra totalundersökningar i varje enkät. För år 2021 har alla 21 länsstyrelser samt 279 av de 290 kommunerna besvarat hela eller delar av enkäterna. För de allra flesta frågor bedömer Boverket att de inkomna svaren ger en komplett eller näst intill komplett bild av hur handläggningen av plan- och byggprocessen bedrivs. Däremot finns det ett problem på grund av bortfall i svaren vid jämförelser mellan olika år. På länsnivå kan jämförelser mellan olika år bli direkt missvisande. Även på riksnivå kan jämförelser mellan olika år bli missvisande, framför allt om svar inte inkommit från någon av de större kommunerna.

Boverket har under arbetet även uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Det finns alltid en risk att den eller de som besvarar enkäterna gör olika tolkningar, felräkningar eller liknande.

Boverkets bedömning är dock att de som besvarar enkäterna är väl förtrogna med de frågeställningar som behandlas, den data som ska inrapporteras och hur den vidare behandlingen av materialet går till.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehantering. Statistiken bör därför tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.1 Statistik översiktsplanering

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om översiktsplanering har tillämpats under det gångna året.

Källor till statistiken

Under dessa sidor redovisas en sammanställning av enkätsvaren om översiktsplanering gällande år 2021. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av länsstyrelserna. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med översiktsplanering. Du kan läsa mer om Boverkets metod för uppföljningen av plan- och bygglagen på sidan [Metod](#).

[Metod](#)

Osäkerheter i underlaget

För år 2021 har alla 21 länsstyrelser besvarat de enkäter som skickats till länsstyrelserna gällande respektive läns kommuner, däremot förekommer det att enskilda frågor har lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller bland annat länsstyrelsernas kodning av sina ärenden. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.1.1 Översiktsplanens aktualitet

Lagändringarna som trädde i kraft 1 april år 2020 medför ändringar i Boverkets uppföljning. Det gäller dels kommunernas aktualitetsprövning av sin översiktsplan, dels länsstyrelsernas sammanfattande redogörelse.

Förändring i uppföljningen på grund av lagändring

Tidigare har Boverket redovisat statistik om kommunernas aktualitetsprövning av sin översiktsplan. Boverket har även redovisat statistik om länsstyrelsernas arbete med sammanfattande redogörelse av statliga och mellankommunala intressen av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Då plan- och bygglagen, PBL, ändrades 1 april år 2020 innebär det att uppföljningen kommer att förändras framöver.

Lagändringarna medför att Boverket har valt att inte ha med statistik om kommunernas aktualitetsprövningar eller länsstyrelsernas sammanfattande redogörelser i årets uppföljning av PBL. Statistik om kommunernas planeringsstrategi och länsstyrelsernas underlag till kommunerna kommer att följas upp från och med 2022 års uppföljning.

Kommunernas planeringsstrategi

Sedan 1 april år 2020 ska kommunerna göra en aktualitetsprövning av sin översiktsplan genom att ta fram en planeringsstrategi. Kommunerna ska under perioden från ordinarie val till kommunfullmäktige år 2022 fram till senast 11 september 2024 antingen ha antagit en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan.

[Ta fram planeringsstrategin](#)

Länsstyrelsens underlag

Lagändringen innebar också att länsstyrelserna ska tillhandahålla ett underlag till kommunernas planeringsstrategi. Underlaget är en redovisning av vilka statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska också anges om någon del av länsstyrelsens granskningsyttrande inte längre gäller. Länsstyrelserna ska redovisa ett underlag till kommunerna under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige eller när kommunen begär det.

[Länsstyrelsens underlag](#)

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.1.2 Länsstyrelsens granskningsyttranden över översiktsplaner

Det totala antalet invändningar i länsstyrelsernas granskningsyttranden över kommunernas förslag till översiktsplan har ökat markant under år 2021. I de fall länsstyrelsen har invändningar gäller det oftast att riksintressen inte tillgodoses, att miljö kvalitetsnorm för vatten inte uppnås eller att en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt sett till risken för översvämning.

Ökning av det totala antalet granskningsyttranden

Länsstyrelsen ska enligt plan- och bygglagen, PBL, utöva tillsyn över och bevaka vissa statliga och mellankommunala intressen. Enligt 3 kap. 16 § PBL ska länsstyrelsen yttra sig över kommunernas förslag till översiktsplan och lämna ett granskningsyttrande. I granskningsyttrandet ska länsstyrelsen göra en bedömning om hur översiktsplanen förhåller sig till granskningsgrunderna i paragrafen. Granskningsgrunderna är kopplade till grunderna för överprövning inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10 § PBL.

Länsstyrelserna har lämnat totalt 54 granskningsyttranden över kommunernas förslag till översiktsplaner under år 2021. Av dessa var 28 stycken kommunomfattande förslag till översiktsplan, 15 förslag till ändring av översiktsplan för en viss del av kommunen och 11 stycken förslag till ändring av översiktsplan genom tillägg till plan.

Det totala antalet granskningsyttranden för år 2021 innebär en ökning jämfört med resultatet från år 2020. År 2020 var det totala antalet granskningsyttrande 37 stycken. Kommunomfattande förslag har ökat med 13 stycken översiktsplaner, medan ändring genom tillägg har ökat med 8. Antalet granskningsyttranden för förslag till ändring av översiktsplan för en viss del av kommunen har däremot minskat från 19 till 15 stycken.

Länsstyrelsernas invändningar har ökat markant i antal

Under år 2021 har länsstyrelserna haft invändningar i 110 fall till skillnad mot 63 föregående år. Visserligen har antalet granskningsyttranden ökat i antal, men inte i den grad så att det kan förklara ökningen av invändningar. Det betyder att antalet granskningsyttranden med flera fall av invändningar mot en och samma plan har ökat. I 5 av de 54 granskningsyttranden som lämnats under år 2021 har länsstyrelserna inga invändningar

mot kommunernas förslag till översiktsplan eller förslag till ändring av översiktsplan.

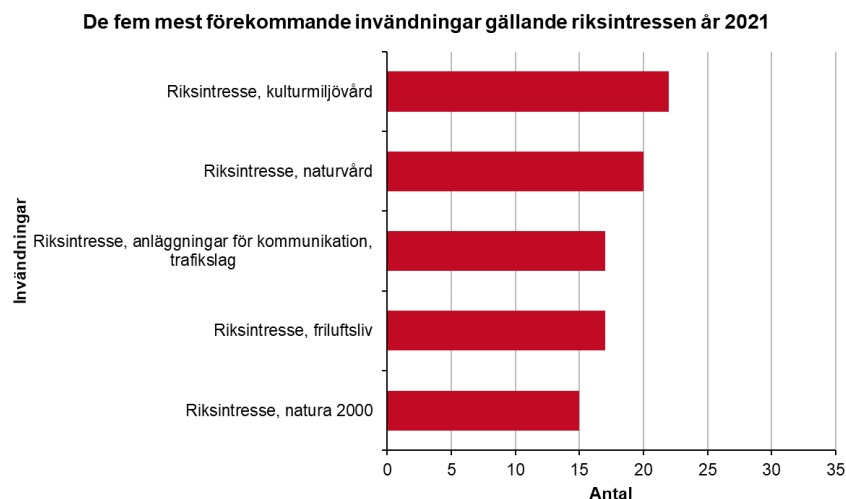
I de fall länsstyrelserna har invändningar mot kommunernas förslag till översiktsplan är invändningarna i stort sett fördelade på granskningsgrunderna på samma sätt som tidigare år. I 83% av fallen har länsstyrelserna invändningar om någon av de tre granskningsgrunderna riksintressen, människors hälsa eller säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion eller miljökvalitetsnormer. Det är något fler invändningar om riksintressen i förhållande till människors hälsa eller säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion. Därefter följer invändningar om miljökvalitetsnormer och landsbygdsutveckling i strandnära läge. När det gäller brist på mellankommunal samordning har länsstyrelserna invändningar i 7 granskningsyttranden, vilket är en ökning med 6 fall från förra året.

Figur 1.1.2a Fördelning av länsstyrelsernas invändningar i granskningsyttranden över förslag till översiktsplan och över förslag till ändring av översiktsplan år 2021. Indelningen är gjord enligt de grunder som anges i 3 kap. 16 § PBL. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Fem riksintressekategorier toppar listan när det gäller länsstyrelsens invändningar

Påverkan på riksintressena för kulturmiljö, naturvård, friluftsliv, kommunikation/trafikslag och Natura 2000 är de riksintressen som länsstyrelsen har haft flest invändningar om under år 2021 i kommunernas förslag till översiktsplan eller förslag till ändring av översiktsplan. Samtliga har haft mellan 15 och 22 invändningar. Därefter följer riksintressena för totalförsvaret, rörligt friluftsliv och högexploaterad kust. Länsstyrelserna har också haft invändningar mot tillgodoseendet av riksintressena för energiproduktion och energidistribution, yrkesfiske, vattenförsörjning, rennärning samt obrutet fjäll.

Figur 1.1.2b Fördelning av länsstyrelsernas mest förekommande invändningar gällande riksintressen i granskningsyttranden över förslag till översiktsplan och över förslag till ändring av översiktsplan 2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Fördubbling av antalet invändningar gällande hälsa, säkerhet och risk

För granskningsgrunden om en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet samt till risken för olyckor, översvämning eller erosion innehöll 25 av 54 granskningsyttranden under år 2021 invändningar från länsstyrelsen gällande översvämning. Därefter följde i fallande ordning invändningar från länsstyrelsen om risker för människors hälsa, risker för människors säkerhet, risken för olyckor och risken för erosion. Totalt sett har länsstyrelsen haft 95 invändningar, vilket är en fördubbling mot föregående år.

I kommentarerna där länsstyrelserna har preciserat vilka områden de har haft invändningar inom så gäller dessa framför allt farligt gods, förorenad mark och buller.

Figur 1.1.2c Fördelning av länsstyrelsernas invändningar gällande om en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet samt till risken för olyckor, översvämning eller erosion 2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Mest invändningar om miljö kvalitetsnorm för vatten

Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen anser att gällande miljö kvalitetsnormer ska följas. För 2021 var det som föregående år framför allt miljö kvalitetsnormer för vatten som länsstyrelserna hade invändningar om i sina granskningsyttranden. I 25 av granskningsyttrandena invände länsstyrelsen mot att kommunen inte följde miljö kvalitetsnormer för vatten i sin översiktsplan. För övriga miljö kvalitetsnormer hade länsstyrelserna invändningar angående miljö kvalitetsnormer för luft i 3 granskningsyttranden och i 2 fall gällde invändningarna havsmiljön, men inga granskningsyttranden innehöll invändningar gällande miljö kvalitetsnorm för omgivningsbuller.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.1.2\) Excel](#)

1.1.3 Antagande av översiktsplan

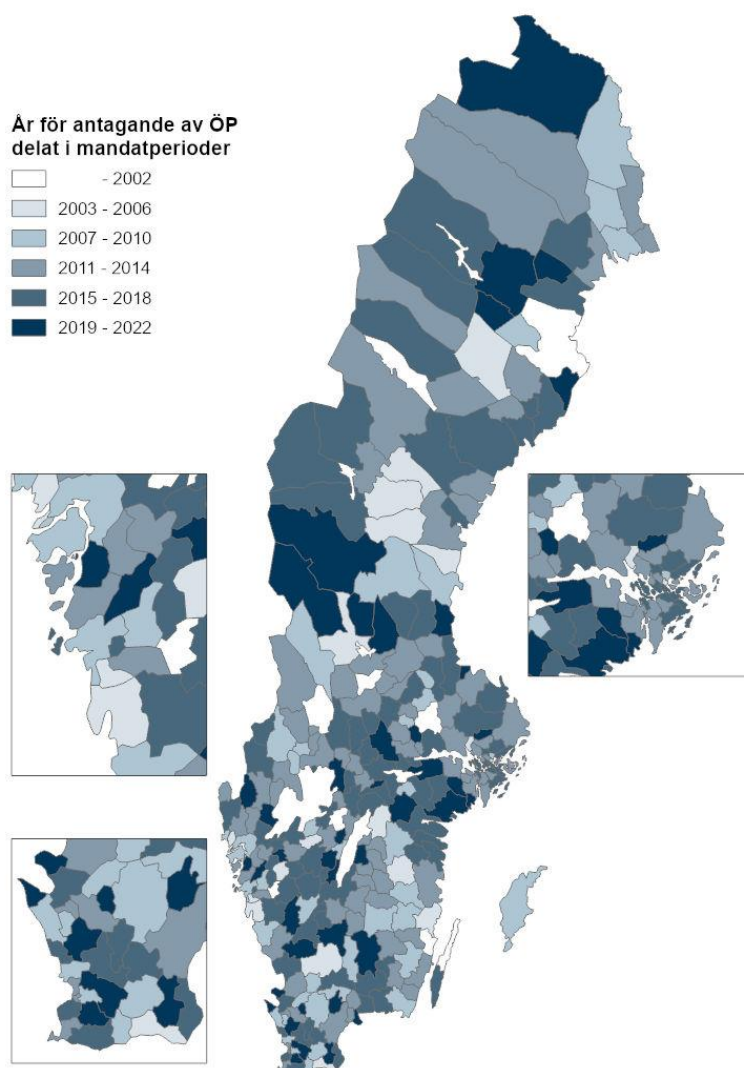
Under år 2021 var det 14 kommunomfattande översiktsplaner som fick laga kraft. Av de 11 kommuner med en översiktsplan som fått laga kraft före 2004 arbetar 9 av dem med att ta fram nya översiktsplaner.

År för laga kraft

Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunens yta. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige.

I tabellen nedan redovisas åldersfördelning mellan de nu gällande översiktsplanerna i landet.

Tidsperiod	Antal översiktsplaner som fått laga kraft
-1998	4
1999-2002	5
2003-2006	18
2007-2010	42
2011-2014	91
2015-2018	87
2019-2022	43
Summa	290

1.1.3a Översiktsplanernas år för laga kraft, per kommun, 1990–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

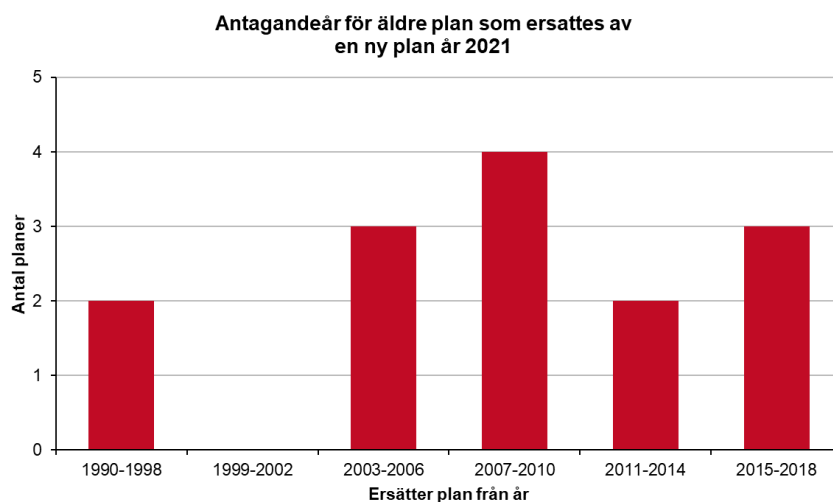
Enligt övergångsbestämmelserna till de ändringar av 3 kap plan- och bygglagen, PBL, som gäller från och med 1 april 2020, kommer kommundäckande översiktsplaner som har fått laga kraft före den 1 januari 2004 upphöra att gälla vid utgången av 2025. Detta gäller även för ändringar av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta som har fått laga kraft före detta datum. Även om översiktsplanen aktualitetsprovats efter den 1 januari 2004 eller att äldre ändringar för en viss del av kommunens yta har kopplats till en plan som har fått laga kraft efter 1 januari 2004, så kommer dessa att upphöra att gälla.

Ändring av PBL 1 april 2020

Vid utgången av 2021 fanns det 11 gällande kommunomfattande översiktsplaner som fick laga kraft under perioden 1990–2003. Samtliga planer utom ett par finns i kommuner med cirka 10 000 invånare eller färre. I nio av kommunerna kan Boverket enligt kommunernas webbsidor utläsa att ett arbete är på gång med en ny översiktsplan. I de övriga två finns inget pågående arbete med ny översiktsplan.

Kommunernas arbete med nya översiktsplaner

År 2021 fick 14 kommunomfattande översiktsplaner laga kraft, vilket är en färre än året innan. Av dessa 14 planer ersätter 2 av dem planer som fick laga kraft 1991. De resterande 12 planerna ersätter översiktsplaner från perioden 2003–2018.

1.1.3b Tidigare år för laga kraft för de översiktsplaner som fick laga kraft år 2021, 14 stycken. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Under det gångna året har länsstyrelserna yttrat sig över 26 samrådsversioner av förslag till nya översiktsplaner. År 2020 var det 18 samrådsversioner. Till detta kommer de kommuner som har påbörjat översiktsplanearbetet, men ännu inte tagit fram en samrådsversion. Länsstyrelserna lämnade också granskningsyttranden för 28 kommuners kommunomfattande förslag till översiktsplaner 2021. Under 2020 var motsvarande siffra 15 granskningsyttranden.

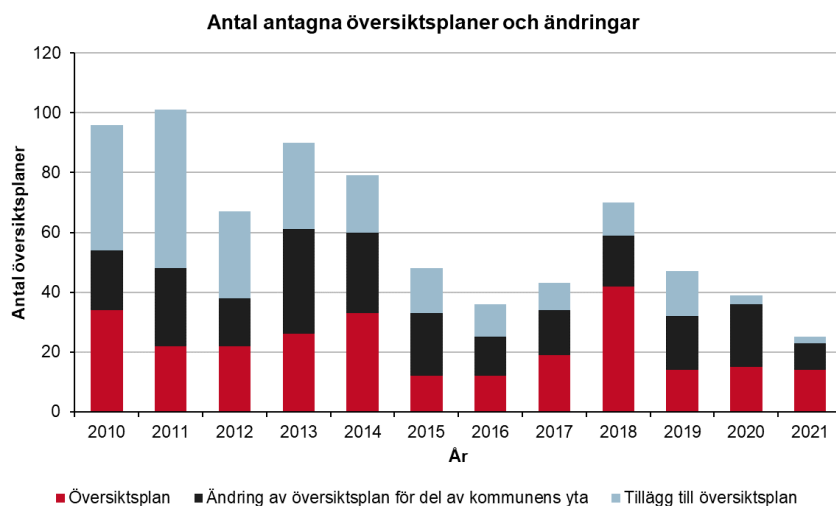
Boverket bedömer att det pågår ett omfattande översiktsplanearbete i landets kommuner. Boverkets uppföljning visar att det tar tid, ibland ett par år, innan kommunen har fått fram ett förslag för granskning.

Variation i antal planer som fått laga kraft

Nedan visas ett diagram över fördelningen mellan kommundäckande översiktsplaner, ändringar av översiktsplanen för en viss del av

kommunens yta och ändringar av översiktsplanen genom tillägg som fått laga kraft under perioden 2010–2021. Antal planer som fått laga kraft har varierat mellan 101 planer år 2011 och ner till 25 planer år 2021. Under de senaste 7 åren är det endast år 2018 som över 50 planer fick laga kraft, närmare bestämt fick 70 planer laga kraft det året.

1.1.3c Antal översiktsplaner, ändringar för del av kommunens yta och tillägg som fått laga kraft åren 2010–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.1.3\) Excel](#)

1.1.4 Ändringar av översiktsplan

Antalet ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta som fick laga kraft under 2021 minskade till mindre än hälften jämfört med föregående år. Ändringar genom tillägg till kommunernas översiktsplaner fortsätter att minska samtidigt som länsstyrelsernas samrådsyttranden över tillägg till översiktsplan har fördubblats sedan 2020. Merparten av de ändringar som fick laga kraft 2021 är för del av kommunens yta.

Verktyg i en kontinuerlig översiktsplanering

Kommunen kan genom ändringar av sin översiktsplan arbeta med aktuella planeringsfrågor och på så sätt hålla översiktsplanen uppdaterad. Det är dock viktigt att ändringarna av översiktsplanen arbetas in i den nya kommunomfattande översiktsplanen för att kommunen ska kunna ha en samlad bild över den framtida utvecklingen.

Merparten av kommunerna har en till fem ändringar av sin översiktsplan

En kommun kan ha flera ändringar för del av kommunens yta och/eller ändringar genom tillägg till sin översiktsplan.

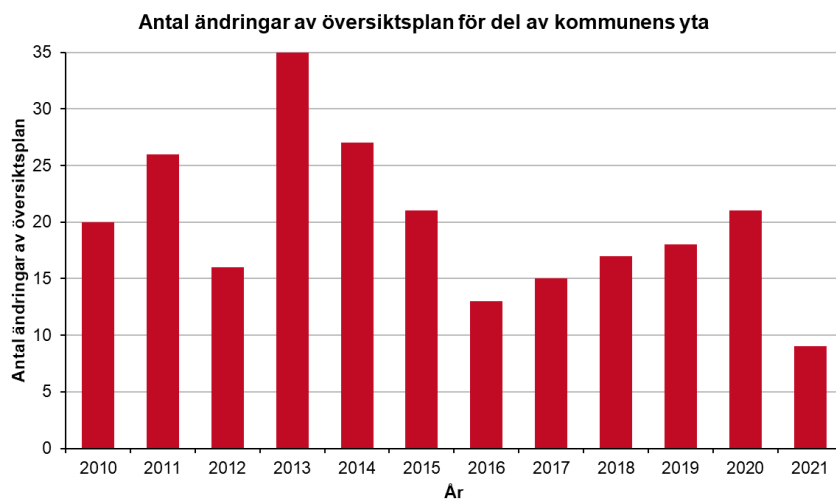
Enligt uppgift från länsstyrelserna är det vanligt att kommunerna har mellan 1–5 antagna ändringar av sin översiktsplan. Vid utgången av 2021 var det 170 kommuner som hade 1–5 antagna ändringar av sin översiktsplan, jämfört med 161 kommuner föregående år.

Antalet kommuner som hade fler än fem ändringar som rör del av kommunens yta var 26 stycken vid utgången av 2021, i stort sett samma som föregående år. Länsstyrelserna uppger också att det var 94 kommuner som inte hade någon antagen ändring av översiktsplanen, en minskning jämfört med 2020, då 101 kommuner inte hade några ändringar till sin översiktsplan.

Antalet ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta minskar

Kommuner kan ändra sin översiktsplan för del av kommunens yta, framför allt inom områden med högt exploateringsstryck. En högre detaljeringsgrad av översiktsplanen med tydliga ställningstaganden om mark- och vattenanvändningen gör översiktsplanen mer vägledande för framtida beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Efter några år med minskning av antalet ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta som fått laga kraft har det varit en svag uppgång från 2016 fram till och med 2020. Under 2021 fick 9 ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta laga kraft jämfört med 21 ändringar för föregående år, vilket visar att antalet sådana ändringar återigen minskar.

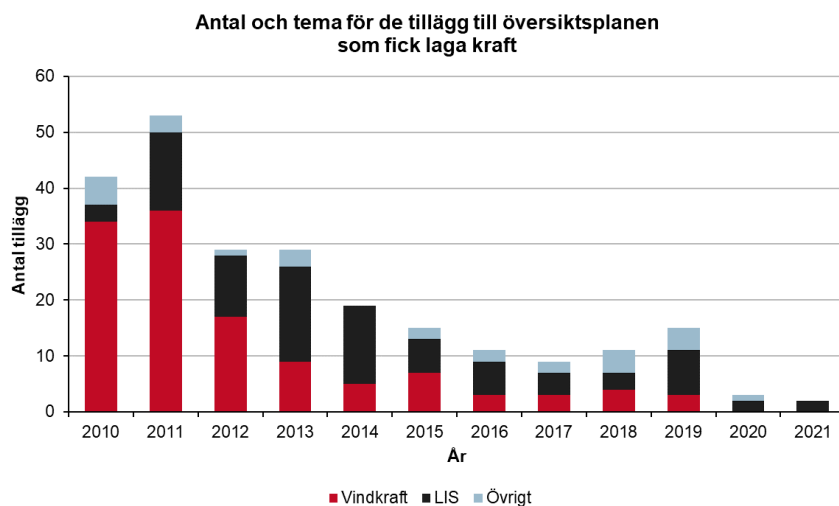

Figur 1.1.4a Antal ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta som fick laga kraft mellan åren 2010–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelserna har under 2021 yttrat sig över 19 samrådsversioner gällande förslag till ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta, för 2020 yttrade länsstyrelserna sig över 18 förslag.

Antalet tillägg fortsatt på en låg nivå

Under 2021 har 2 tillägg till översiktsplaner fått laga kraft. Föregående år fick 3 tillägg laga kraft. Mellan åren 2013–2017 minskade antalet tillägg som fick laga kraft. År 2018 och 2019 skedde en svag ökning, men för både år 2020 och år 2021 låg antalet på en låg nivå. Båda tilläggen som fick laga kraft 2021 var med temat landsbygdsutveckling i strandnära läge, LIS.

Figur 1.1.4b Antal och tema för de tillägg till översiktsplanen som fick laga kraft mellan åren 2010–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Ökning av länsstyrelsernas samrådsyttranden över tillägg till översiktsplan

Statistiken visar att länsstyrelsen avgett 12 samrådsyttranden över tillägg år 2021, vilket är dubbelt så många som för 2020.

Fem av tilläggen hade temat LIS, en fördubbling sedan föregående år och två hade temat vindkraft. För de fem övriga tilläggen utgörs de av följande teman; kommunikationer, kulturmiljö och arkitektur, kust och skärgård, masshushållning samt exploatering inom vattenskyddsområden.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.1.4\) Excel](#)

1.2 Statistik detaljplanering

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om detaljplanering har tillämpats under det gångna året.

Källor till statistiken

Under dessa sidor redovisas en sammanställning av enkätsvaren om detaljplanering gällande år 2021. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med detaljplanering. Uppgifter har även samlats in från Domstolsverket gällande överklagade och upphävda planer. Du kan läsa mer om Boverkets metod för uppföljningen av plan- och bygglagen på sidan [Metod](#).

[Metod](#)

Osäkerheter i underlaget

För år 2021 har alla 21 länsstyrelser besvarat de enkäter som skickats till länsstyrelserna gällande respektive läns kommuner, däremot förekommer det att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 279 av de 290 kommunerna har besvarat enkäten som skickats till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Sammantaget gör detta att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.2.1 Kommunala planbesked

Enkätsvaren visar att planbesked fortfarande används av en stor del av kommunerna och majoriteten av de planbesked som lämnas är fortsatt positiva.

Majoriteten av kommunerna lämnar planbesked

Syftet med planbesked är att alla som har för avsikt att genomföra en åtgärd som kräver detaljplaneläggning ska kunna få ett snabbt och tydligt besked om huruvida kommunen tänker inleda ett planläggningsarbete eller inte.

272 kommuner svarade på enkätfrågan om planbesked lämnats under 2021. Av dessa uppgav 237 kommuner att de lämnat planbesked under året.

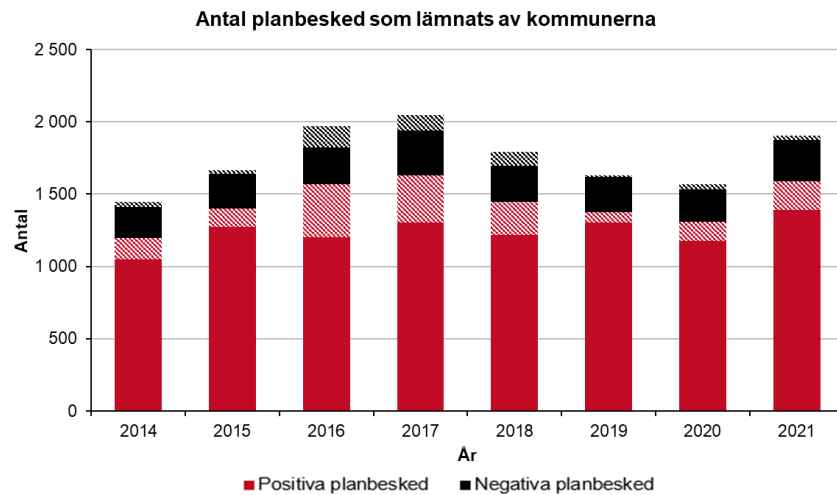
De flesta planbeskeden är positiva

Sedan reglerna om planbesked infördes i plan- och bygglagen, PBL, år 2011, har antalet planbesked som årligen lämnas legat på en relativt jämn nivå. Totalt har de svarande kommunerna lämnat 1 671 planbesked under år 2021. En skattning för de kommuner som inte besvarat enkäten ger en total på cirka 1 906 planbesked, vilket harmoniserar med tidigare års nivå 1 500–2 000 planbesked per år. Du kan läsa mer om Boverkets metod för skattning under rubriken Skattning av bortfall.

[Skattning av bortfall](#)

Precis som tidigare år var andelen positiva planbesked ungefär 80 procent av antalet lämnade planbesked. Ett positivt planbesked innebär att kommunen ställer sig positiv till att inleda ett planarbete. Däremot behöver inte ett planarbete föregås av ett planbesked.

Av de 237 kommunerna som uppgav att de lämnat planbesked under år 2021, har 228 kommuner angett att de lämnat positiva planbesked och 102 kommuner att de lämnat negativa planbesked.

Figur 1.2.1a Antal planbesked som lämnats av kommunerna åren 2014–2021. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har besvarat enkäten. Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2014–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Planbesked - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.2.1\) Excel](#)

1.2.2 Planeringsbesked från länsstyrelsen

Enkätsvaren visar att det redan tidigare låga antalet planeringsbesked har sjunkit under år 2021. Hälften av de planeringsbesked som lämnades av länsstyrelserna var negativa.

Fortsatt få planeringsbesked

Sedan 1 juli år 2017 finns möjligheten för kommunen att i ett pågående detaljplaneärende begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen. Planeringsbeskedet infördes som ett steg i att göra planprocessen mer effektiv. Det är ett bindande besked där länsstyrelsen gör en bedömning om detaljplanen omfattar något skäl för överprövning inom ramen för statlig tillsyn, enligt 11 kap. 10 § andra stycket i plan- och bygglagen. Ett planeringsbesked kan vara antingen positivt, positivt förenat med villkor eller negativt.

Det är fortsatt få kommuner som använder sig av möjligheten att begära planeringsbesked av länsstyrelsen. Under år 2021 har planeringsbesked lämnats till 8 olika kommuner med en spridning i 6 av landets län. Hälften av de planeringsbesked som lämnats är negativa, se tabell nedan.

Planeringsbesked	2018	2019	2020	2021
Antal positiva planeringsbesked	4	0	1	1
Antal positiva planeringsbesked med villkor	3	1	1	3
Antal negativa planeringsbesked	5	12	10	4
Totalt	12	13	12	8

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

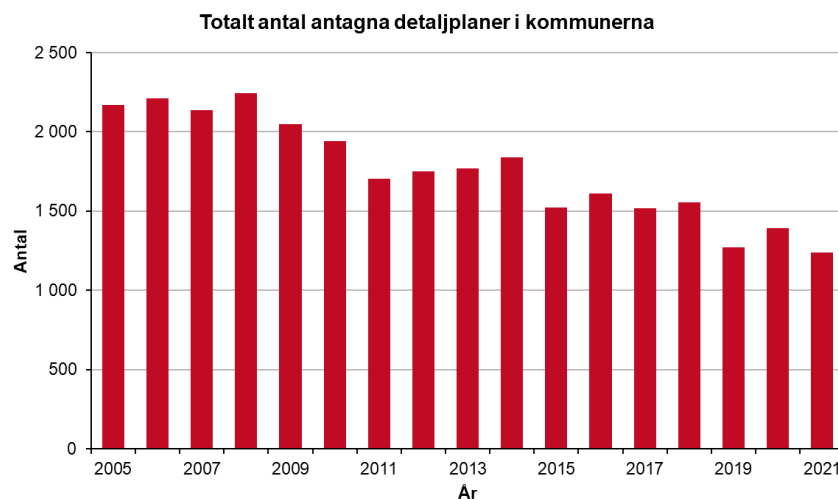

1.2.3 Antagna detaljplaner

Antalet detaljplaner som antagits under år 2021 ligger nationellt sett på en fortsatt lägre nivå jämfört med åren 2005–2018. Standardförfarande är det vanligast använda planförfarandet och det är en fortsatt relativt hög andel ändringar av detaljplaner som antas av kommunerna.

Antalet antagna detaljplaner fortsatt lågt

Antalet detaljplaner som antagits år 2021 ligger fortsatt på en något lägre nivå jämfört med åren 2005–2018. Enligt uppgift från länsstyrelserna har totalt 1 239 detaljplaner antagits av kommunerna under år 2021. En antagen detaljplan omfattar beslut om nya detaljplaner, beslut om ändringar av befintliga detaljplaner och upphävande av befintliga detaljplaner.

Figur 1.2.3a Totalt antal antagna detaljplaner i kommunerna under åren 2005–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2005–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Orsakerna till färre antagna detaljplaner varierar

Antalet antagna detaljplaner minskar. Under åren 2005–2010 var antalet antagna detaljplaner omkring 2 000 per år. Därefter har antalet antagna detaljplaner minskat. Under åren 2011–2014 antogs omkring 1 700 detaljplaner per år och åren 2015–2018 antogs omkring 1 500 per år. De senaste 3 åren har antalet antagna detaljplaner minskat ytterligare till omkring 1 300 per år.

Med anledning av de senare årens minskade antal antagna detaljplaner, genomförde Boverket år 2020 en studie för att utreda orsaker och konsekvenser till nedgången. Studien baserades på intervjuer med ansvariga personer för detaljplanering i 19 kommuner. I genomförda intervjuer framkom ingen entydig bild till den aktuella nedgången. Det är dock tre områden som är framträdande, och som i vissa fall överlappar varandra:

- Organisatoriska orsaker.
- Komplexa planer och utredningar kräver resurser.
- Naturlig fluktuation/återgång till normalläge.

Något som i stort sett alla kommuner lyfte fram var detaljplaneringens ökade komplexitet och ökade krav på utredningar som anledningar till att det i dag tar allt längre tid från beslut om att påbörja en detaljplan till att detaljplanen fått laga kraft. Det kräver både ekonomiska och personella resurser.

Vill du läsa hela studien ”Studie av orsaker och konsekvenser av färre antal antagna detaljplaner” finns den under rubriken ”Dokument” i ”Relaterad information”.

Nya detaljplaner vanligast

Det är fortsatt mest vanligt att kommunerna antar nya detaljplaner. Under år 2021 var 73 procent av besluten antagande av nya detaljplaner, 21 procent var ändringar av befintliga detaljplaner och 6 procent upphävande av befintliga detaljplaner. Andelen ändringar av detaljplaner minskar något under år 2021, men är ändå fortsatt hög. Under år 2021 ökade andelen upphävda detaljplaner något, men antalet är fortsatt lågt.

En femtedel är ändringar av detaljplaner

Ändring av detaljplan omfattar borttagande, införande och justering av bestämmelser samt upphävande av en geografisk del av en plan. Det kan användas för att anpassa planen till nya förhållanden och hålla den aktuell utan att genomföra hela den lämplighetsbedömning som görs vid upprättandet av en ny plan. Att så stor andel som en femtedel är ändringar av detaljplaner kan ha flera orsaker och behöver inte betyda att det används felaktigt. Boverket får dock många frågor från kommuner gällande vad som ryms inom ändring av detaljplan, vilket tyder på att det finns en osäkerhet kring tillämpningen. Vägledningen på PBL kunskapsbanken har därför nyligen kompletterats med två nya artiklar.

[Planbeskrivning vid ändring av detaljplan](#)

[Digital information vid ändring av detaljplan](#)

Detaljplanernas överensstämmelse med gällande översiktsplan

Av de antagna detaljplanerna under år 2021 är det endast knappt 3 procent som enligt länsstyrelsens bedömning strider mot gällande översiktsplan eller länsstyrelsens granskningsyttrande till gällande översiktsplan. Andelen ligger på samma nivå som för åren 2015–2020.

De flesta detaljplanerna tas fram med standardförfarande

Enligt uppgift från länsstyrelserna är standardförfarande den process som fortsatt tillämpas i störst utsträckning, se tabell nedan.

Planförfarande	Antal antagna detaljplaner 2021
Standardförfarande	850
Utökat förfarande	227
Samordnat förfarande	7
Förenklat förfarande vid förlängning av genomförandetiden	0
Förenklat förfarande för att ta bort bestämmelser om fastighetsindelning och vissa bestämmelser om rättighetsområden	55
Förenklat förfarande för upphävande av detaljplan	50
Normalt planförfarande	49
Enkelt planförfarande	1
Totalt	1 239

Fortsatt visar länsstyrelsens uppgifter att kommunerna i viss mån använder de förenklade processerna för att ändra eller upphäva detaljplaner som finns i 5 kap. 38 a–38 c §§ plan- och bygglagen, PBL. Under år 2021 använde dock ingen kommun det förenklade förfarandet för att förlänga genomförandetiden. Det vanligaste är att kommunerna använder sig av det förenklade förfarandet för att ta bort bestämmelser om fastighetsindelning och vissa bestämmelser om rättighetsområden.

Samordnat förfarande tillämpades för mindre än 1 procent av de antagna detaljplanerna, vilket är en oförändrad andel jämfört med åren 2017–2020.

Fortfarande handläggs en del detaljplaner med enkelt och normalt planförfarande. Dessa omfattar detaljplaner som påbörjats enligt äldre lagstiftning och därför följer de äldre planprocesserna som gällde före år 2015. Andelen fortsätter dock att minska, se tabell nedan. Totalt har 4 procent av de antagna detaljplanerna handlagts med normalt eller enkelt planförfarande under år 2021.

År	Andel antagna detaljplaner handlagda med normalt eller enkelt planförfarande
2021	4 procent
2020	5 procent
2019	7 procent

År	Andel antagna detaljplaner handlagda med normalt eller enkelt planförfarande
2018	11 procent
2017	17 procent

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Detaljplaneprocessen](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och bygglag \(1987:10\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.2.3) Excel

Studie av orsaker och konsekvenser av färre antal antagna detaljplaner – med fokus på 2019

1.2.4 Länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner

Det är fortsatt få detaljplaner som överprövas av länsstyrelsen inom ramen för statlig tillsyn. Det fortsatt vanligaste skälet till att länsstyrelsen väljer att överpröva och sedan upphäva en detaljplan är att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Få detaljplaner överprövas

Det är fortsatt få detaljplaner som överprövas av länsstyrelserna inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen, PBL. Enligt uppgifter från länsstyrelserna har 35 detaljplaner överprövats under år 2021. Det kan jämföras med att det under år 2021 antogs totalt 1 239 detaljplaner i landet.

Länsstyrelsen kan ange flera skäl för överprövning av en och samma detaljplan. Det fortsatt vanligaste skälet till att en detaljplan överprövas är att den antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion, se tabell nedan. Inom det skälet anger länsstyrelserna att de vanligaste orsakerna till överprövning rör människors hälsa och säkerhet, och framför allt frågor kopplade till föroreningar eller buller.

Skäl för överprövning (flera skäl kan vara aktuella för samma ärende)	Antal år 2021
Riksintresse	5
Miljö kvalitetsnorm	3
Brist på mellankommunal samordning	0
Hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion	23
Upphävande av strandskydd i strid med gällande bestämmelser	12

Enligt länsstyrelsens uppgifter har överprövning av detaljplaner inom ramen för statlig tillsyn under år 2021 gjorts för 5 detaljplaner med hänsyn till riksintresse för

- rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § miljöbalken.
- rennäring enligt 3 kap. 5 § miljöbalken.
- kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken – 2 detaljplaner.
- anläggningar för kommunikation, trafikslag enligt 3 kap 8 § miljöbalken.

Ökning av upphävda detaljplaner efter överprövning

Under år 2021 har länsstyrelserna helt eller delvis upphävt 23 detaljplaner inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 11 § PBL. Det kan jämföras med att det antogs totalt 1 239 detaljplaner i landet år 2021. Eftersom en överprövning kan ske över årsskiftet går det inte att göra någon direkt jämförelse mellan antalet överprövade detaljplaner och antalet upphävda detaljplaner efter överprövning. Länsstyrelsernas uppgifter för år 2021 visar att antalet upphävda detaljplaner ökar. Under år 2020 upphävdes 20 detaljplaner av länsstyrelserna och 11 detaljplaner upphävdes under år 2019.

Liksom de senaste åren är det vanligaste skälet till att en detaljplan upphävs efter överprövning att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion, se tabell nedan. Inom det skälet anger länsstyrelserna att de vanligaste orsakerna till upphävande rör människors hälsa eller säkerhet, och framför allt frågor kopplat till föroreningar och buller.

Under år 2021 ökade antalet detaljplaner som upphävdes av länsstyrelserna med hänsyn till upphävande av strandskydd i strid med gällande bestämmelser. Enligt länsstyrelsens uppgifter upphävdes 12 detaljplaner under år 2021, vilket kan jämföras med att 5 detaljplaner upphävdes under år 2020 och 2 upphävdes under år 2019.

Skäl för upphävande efter överprövning	Antal år 2021
Riksintresse	3
Miljö kvalitetsnorm	3
Brist på mellankommunal samordning	0
Hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion	14
Upphävande av strandskydd i strid med gällande bestämmelser	12

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Länsstyrelsens tillsyn](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Miljöbalk \(1998:808\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.2.5 Överklagade detaljplaner

Uppgifter från Domstolsverket visar att det fortsatt är ett stort antal planer som överklagas sett till hur många detaljplaner som antas varje år. Totalt sett är det dock få av de överklagade planerna som upphävs även om andelen har ökat under år 2021.

Statistik och begrepp

Statistiken om målärenden hämtas från Domstolsverket och innefattar både detaljplaner och områdesbestämmelser. Begreppet planer används därför som samlingsnamn. Med tanke på hur få områdesbestämmelser som årligen antas av kommunerna kan dessa mål antas vara få. En genomgång av de upphävda planärendena år 2021 visar att inget mål gällde områdesbestämmelser.

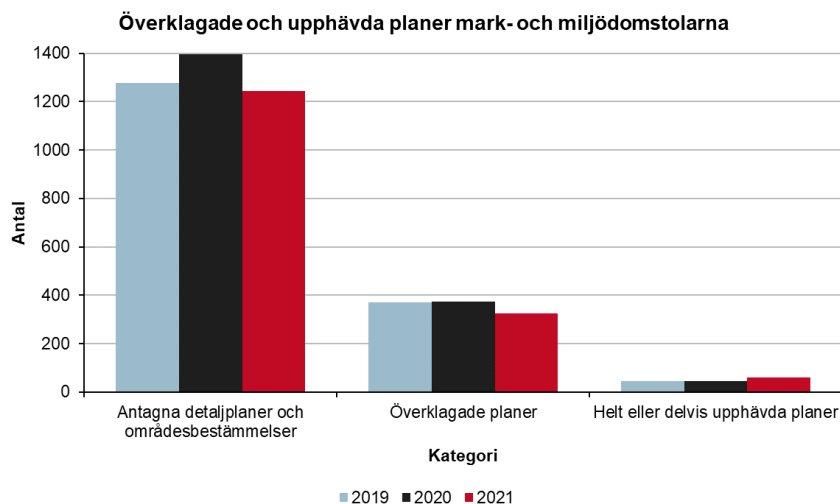
Mål som prövats av Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, innefattar även mål som endast rör klagorätt för detaljplaner, det vill säga mål där domstolen prövat huruvida någon har rätt att överklaga ett detaljplanebeslut.

Det går inte att göra någon direkt jämförelse mellan antalet mål då handläggningen kan ske över årsskiftet. Det betyder att det bland de mål som avgjorts år 2021 finns mål som inkommit tidigare år, precis som det finns mål som beviljats prövningstillstånd år 2021 som avgörs först under år 2022.

Många planer överklagas till mark- och miljödomstolarna

Det är fortsatt ett stort antal planer som överklagas till första instans sett till hur många planer som årligen antas. Statistik från Domstolsverket visar att totalt 326 planer överklagades till mark- och miljödomstolarna under år 2021. Det kan jämföras med att det under år 2021 antogs färre planer än tidigare år, 1 239 detaljplaner och 4 områdesbestämmelser.

Även om många planer överklagas är det fortsatt få som upphävs helt eller delvis av mark- och miljödomstolarna i förhållande till antalet detaljplaner som årligen antas av kommunerna. Totalt har 366 mål gällande planer avgjorts av de fem mark- och miljödomstolarna under år 2021. Av dessa har 17 procent av planerna upphävts helt eller delvis, vilket är en något högre andel än tidigare år. Under åren 2017–2020 har andelen upphävda planer varit 11–14 procent.

Figur 1.2.5a Antal överklagade, avgjorda och upphävda planer från mark- och miljödomstolarna samt det totala antalet antagna detaljplaner inom respektive domkrets under år 2019–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät samt mark- och miljödomstolarna och Domstolsverket. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

En genomgång av de planer som upphävdes av mark- och miljödomstolarna år 2021 visar att de orsaker till upphävande, som fortsätter att dominera, är brister relaterat till regler i miljöbalken. Framför allt är det brukningsvärd jordbruksmark och riksintressen som är de vanligaste orsakerna kopplat till miljöbalken. Antalet planer som upphävs på grund av att strandskydd upphävs i strid mot miljöbalken ser ut att ha ökat något under år 2021. Det är också relativt många planer där mark- och miljödomstolarna har kommit fram till att kommunen har brustit gällande utredning och handläggning av planerna. Även fall där planen har upphävts på grund av betydande olägenhet för enskilda eller att tillräcklig hänsyn inte har visats för befintliga äganderättsliga förhållanden är förhållandevis vanligt.

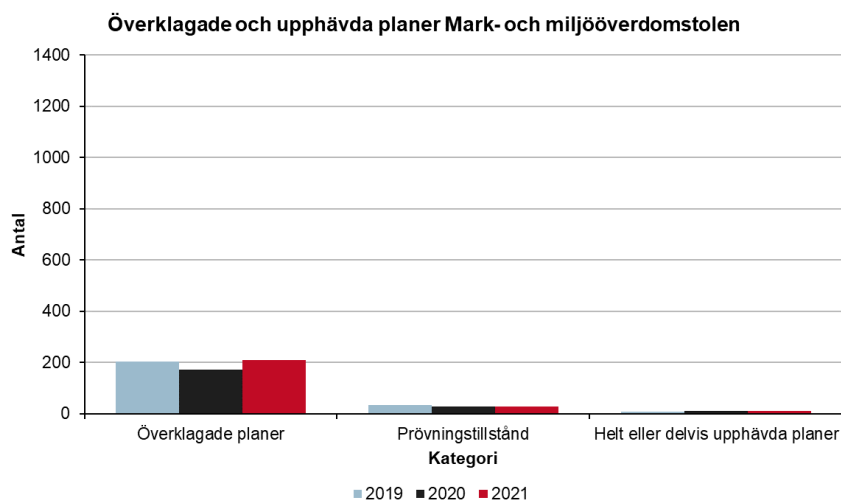
Mark- och miljööverdomstolen upphäver få planer

Antal överklagade planer till MÖD har de senare åren uppgått till cirka 200 planer per år, men under år 2020 sjönk antalet. För år 2021 är antalet överklagade planer tillbaka på samma nivå igen och enligt Domstolsverkets uppgifter överklagades 211 mål gällande planer till MÖD under 2021. Detta kan jämföras med att det under år 2021 antogs färre planer än tidigare år, 1 239 detaljplaner och 4 områdesbestämmelser.

Det har genom åren varit förhållandevis få överklagade planer som fått prövningstillstånd. Andelen av de planer som fått prövningstillstånd, där MÖD ändrar underinstansens beslut, är däremot stor. Under år 2021 gavs 23 planer prövningstillstånd och MÖD ändrade underinstansens beslut i 17 mål under år 2021. Det är dock fortsatt få planer som helt eller delvis upphävs av MÖD i förhållande till hur många detaljplaner som årligen antas av kommunerna. Under år 2021 upphävde MÖD sammanlagt 11

detaljplaner, vilket är i nivå med tidigare år. 10 av detaljplanerna upphävdes i sin helhet och 1 detaljplan ändrades delvis.

Figur 1.2.5b Antal överklagade planer, antal avgjorda planer, antal beviljade prövningstillstånd och antal upphävda planer från Mark- och miljööverdomstolen under åren 2019–2021. Källa: Domstolsverket och Mark- och miljööverdomstolen. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

En genomgång av de mål där MÖD ändrade underinstansens beslut under år 2021 visar följande skäl för upphävande:

- Brister i handläggningen.
- Detaljplanen avviker från översiktsplanen utan att det har redovisats.
- Saknas skäl att upphäva strandskyddet.
- Bristfällig utredning av kommunen i förhållande till artskyddsförordningen.
- Betydande olägenhet för enskilda.
- Ej visat att vatten- och avloppslösningar och dagvatten gick att genomföra.
- Brister i tydlighetskravet.
- Ej visad skälig hänsyn till de befintliga bebyggelse-, äganderäts- och fastighetsförhållandena.

Handläggningstider för överklagade planer varierar

Enligt uppgift från Domstolsverket var de fem mark- och miljödomstolarnas genomsnittliga handläggningstid för avgjorda överklagade planer 6,1 månader för år 2021. Handläggningstiderna varierar dock mellan domstolarna, se tabell nedan. Tiden räknas från det att målet inkom till dess att det avgjordes.

Mark- och miljödomstol, MMD	Genomsnittlig handläggningstid för avgjorda överklagade planer		
	2019	2020	2021
MMD Nacka	6 mån	6,5 mån	5 mån

Mark- och miljödomstol, MMD	Genomsnittlig handläggningstid för avgjorda överklagade planer		
	2019	2020	2021
MMD Umeå	7 mån	7,5 mån	7,5 mån
Vänersborg	5,5 mån	6,5 mån	7 mån
MMD Växjö	5 mån	6,5 mån	7 mån
MMD Östersund	8 mån	6 mån	6 mån
Genomsnitt för samtliga MMD	6 mån	6,5 mån	6 mån

Enligt uppgift från Domstolsverket var den genomsnittliga handläggningstiden hos MÖD för avgjorda överklagade planer 4,5 månader för år 2021. Tiden räknas från det att målet inkom till dess att det avgjordes.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Överklagande till mark- och miljödomstolen](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.2.5\) Excel](#)

1.2.6 Områdesbestämmelser

Antalet antagna områdesbestämmelser var fortsatt lågt under år 2021. Inga områdesbestämmelser överprövades eller upphävdes av länsstyrelsen under år 2021.

Få nya områdesbestämmelser antas

Hur mark- och vattenområden och bebyggelse inom kommunen ska användas, utvecklas och bevaras kan regleras med detaljplaner eller områdesbestämmelser. Enligt uppgift från länsstyrelserna används inte områdesbestämmelser i någon större utsträckning. Under år 2021 har totalt 4 områdesbestämmelser antagits i landet.

Under år 2021 antogs såväl nya områdesbestämmelser som ändringar och upphävande av befintliga områdesbestämmelser, se tabell nedan.

Fördelning	Antal år 2021
Nya områdesbestämmelser	2
Ändring av områdesbestämmelser	1
Upphävande av områdesbestämmelser	1

Inga överprövade områdesbestämmelser

Det är fortsatt ovanligt att länsstyrelsen beslutar att överpröva områdesbestämmelser inom ramen för statlig tillsyn, enligt 11 kap. 10–11 §§ plan- och bygglagen. Länsstyrelserna har under år 2021 inte beslutat att överpröva eller upphäva några områdesbestämmelser. Senast en områdesbestämmelse överprövades var år 2016.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Områdesbestämmelser](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.2.7 Miljöbedömning för detaljplan

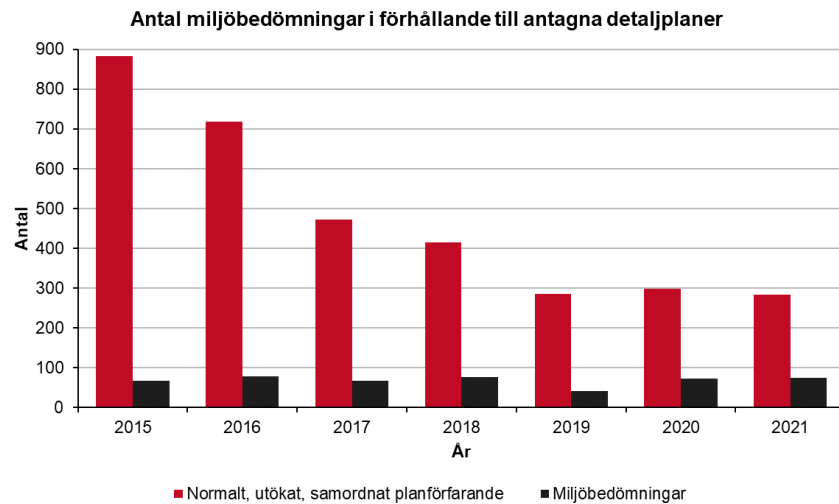
Andelen miljöbedömningar för antagna detaljplaner har ökat något jämfört med tidigare år. Sett till hur många detaljplaner som totalt antagits i landet ligger antalet dock fortsatt på en relativt låg nivå.

Ökning av andelen miljöbedömningar

Syftet med miljöbedömningar är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Det finns två typer av miljöbedömningar, strategiska och specifika. Eftersom detaljplan är en plan som krävs enligt lag ska de genomgå en strategisk miljöbedömning om genomförandet av dem kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. I vissa fall ska miljöbedömningen för detaljplanen även uppfylla vissa av kraven för specifika miljöbedömningar. För år 2021 är länsstyrelsens uppgifter om miljöbedömning uppdelad på strategiska och specifika miljöbedömningar för detaljplan, men statistiken och beskrivningen i detta avsnitt omfattar båda typerna.

Jämfört med tidigare år ses en ökning av andelen detaljplaner som miljöbedömts. Enligt uppgift från länsstyrelserna har miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning gjorts för 75 antagna detaljplaner under år 2021. Det kan jämföras med att det under år 2021 antogs 283 detaljplaner med normalt, utökat eller samordnat planförfarande där miljöbedömning kan vara aktuellt. Det innebär en andel på 27 procent. Andelen för år 2020 var 25 procent, men tidigare har andelen legat mellan 11–18 procent under åren 2016–2020 och under åren 2009–2015 låg den stabil mellan 5–8 procent. Sett till att det totalt antagits 1 239 detaljplaner i landet under år 2021, är andelen detaljplaner med genomförda miljöbedömningar låg, endast 6 procent.

De miljöbedömningar som genomfördes i samband med detaljplan under år 2021 gjordes i 46 olika kommuner och med en spridning i 16 av landets län.

Figur 1.2.7a Antal miljöbedömningar med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning i förhållande till det totala antalet antagna detaljplaner med normalt, utökat eller samordnat planförfarande åren 2015–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2015–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Miljöbedömningar](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.2.7\) Excel](#)

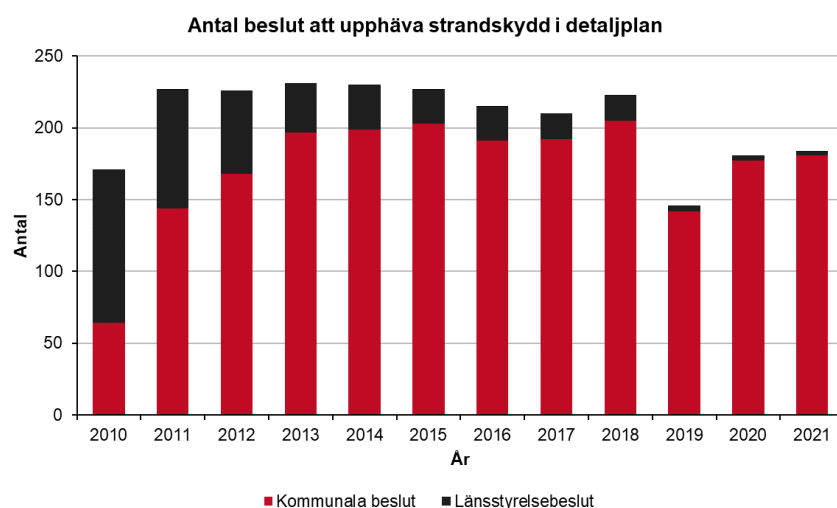
1.2.8 Upphävande av strandskydd genom detaljplan

Andelen upphävande av strandskydd i nya antagna detaljplaner är fortsatt hög jämfört med tidigare år. Strandskydd upphävdes i var femte antagen ny detaljplan under år 2021. Det vanligaste skälet för upphävande var liksom tidigare år att marken redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.

Beslut av antingen kommun eller länsstyrelse

Kommunerna får, enligt 4 kap. 17 § plan- och bygglagen, upphäva strandskydd genom en planbestämmelse i detaljplan, och har därmed ett ansvar för att upphävandet följer reglerna i 7 kap. miljöbalken. Bestämmelsen infördes genom en lagändring i äldre plan- och bygglagen 1 juli 2009. Tidigare var det bara länsstyrelserna som kunde upphäva strandskydd i samband med planläggning. Sedan lagändringen genomfördes har andelen strandskydd som upphävs av länsstyrelsen i samband med planläggning stadigt minskat, för att de senaste 3 åren vara cirka 2 procent av det totala antalet upphävda strandskydd i samband med planläggning.

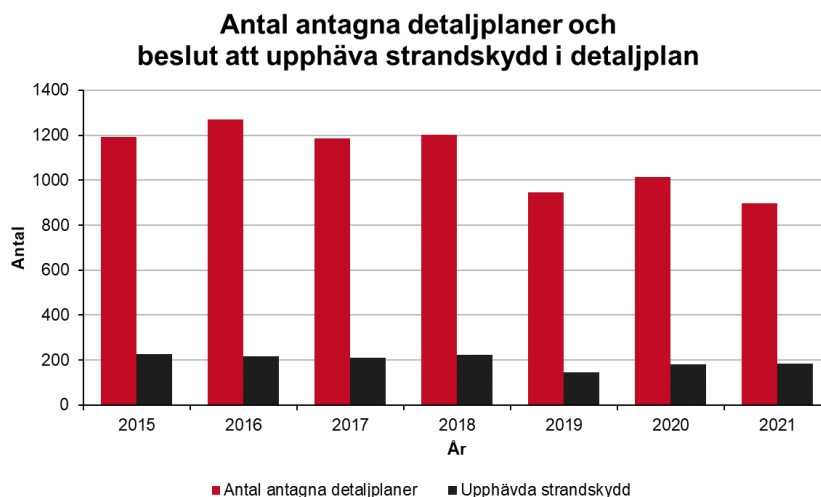
Länsstyrelserna har fortfarande beslutanderätt över de prövningar som till exempel gäller områden för byggande av försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg, samt när en detaljplan som påbörjades före lagändringen 2009 ska antas.

Figur 1.2.8a Antal beslut tagna av kommuner och länsstyrelser om att upphäva strandskydd i samband med att en ny detaljplan antas åren 2010–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2010–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Upphävande av strandskydd i var femte antagen ny detaljplan

Andelen upphävanden av strandskydd i detaljplan i förhållande till antalet antagna nya detaljplaner har ökat något jämfört med tidigare år. Totalt har strandskyddet upphävts i samband med antagandet av 184 detaljplaner, vilket motsvarar 20 procent av de nya detaljplaner som antogs under år 2021. Upphävande av strandskydd i samband med detaljplan gjordes i 115 av landets kommuner under år 2021.

Figur 1.2.8b Antal beslut tagna av kommuner och länsstyrelser om att upphäva strandskydd i samband med att en ny detaljplan antas samt det totala antalet antagna detaljplaner under åren 2015–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2015–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Vanligaste skälet är att marken redan har tagits i anspråk

Precis som tidigare år är det vanligaste skälet att strandskyddet upphävts, att marken redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. 60 procent av besluten hade detta skäl som grund år 2021. Det näst vanligaste skälet till att strandskydd upphävts är att marken behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, se tabell nedan.

Skäl att upphäva strandskyddet	Antal under år 2021
Redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften	109
Behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området	56

Skäl att upphäva strandskyddet	Antal under år 2021
Genom att en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen	41
Behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området	29
Behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området	17
Omfattas av landsbygdsutveckling i strandnära läge, LIS	15
Behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse	0

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och bygglag \(1987:10\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.2.8\) Excel](#)

1.3 Statistik lov och byggande

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om lov och byggande har tillämpats under det gångna året.

Källor till statistiken

Under dessa sidor redovisas en sammanställning av enkätsvaren om lov och byggande gällande år 2021. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med lov och byggande. Du kan läsa mer om Boverkets metod för uppföljningen av plan- och bygglagen på sidan Metod.

[Metod](#)

Osäkerheter i underlaget

För år 2021 har alla 21 länsstyrelser besvarat de enkäter som skickats till länsstyrelserna gällande respektive läns kommuner, däremot förekommer det att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 279 av de 290 kommunerna har besvarat enkäten som skickats till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden dels kommunernas svar. Sammantaget gör detta att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

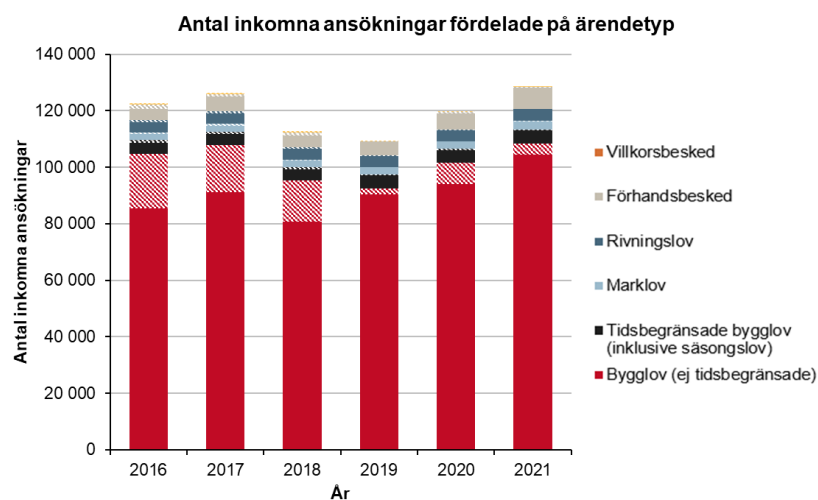
1.3.1 Ärenden om lov, besked och anmälan

Kommunerna handlägger årligen ett stort antal bygglov, marklov, rivningslov, förhandsbesked, villkorsbesked, startbesked, slutbesked och anmälningsärenden. Antalet inkomna ansökningar om lov, förhandsbesked samt villkorsbesked har ökat något för år 2021 jämfört med föregående år, men fördelningen mellan olika ärendetyper är oförändrad. Vad gäller antalet anmälningsärenden för bygglovsbefriade åtgärder har det skett en ökning av framför allt ärenden som avser komplementbyggnader och takkupor.

Fördelningen av ärendetyp är oförändrad

Det totala antalet inkomna ansökningar om bygg-, mark- och rivningslov samt förhands- och villkorsbesked under år 2021 var 124 063 för de svarande kommunerna. Den största ärendegruppen var byggloven, inklusive tidsbegränsade bygglov och säsongslöv. Dessa utgjorde 88 procent av antalet ansökningar för år 2021. Andelen övriga lov och förhandsbesked låg på mellan 2 och 6 procent för respektive grupp under år 2021. Antalet villkorsbesked var 14 stycken, vilket utgör 0,01 procent av det totala antalet ansökningar.

I diagrammet nedan redovisas det totala antalet inkomna ansökningar under åren 2016–2021 fördelat på olika ärendetyper avseende exempelvis ansökningar om förhandsbesked eller bygglov. Av diagrammet framgår det att det totala antalet ansökningar har ökat de senaste två åren med totalt cirka en sjättedel jämfört med 2019.

Figur 1.3.1a. Inkomna ansökningar under åren 2016–2021 fördelade på ärendetyp. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. I tidsbegränsade bygglov ingår säsongslöv. Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2016–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Av diagrammet ovan framgår det att ansökningar om bygglov i genomsnitt utgör 85 procent av alla ansökningar som kommit in till kommunerna under åren 2016–2021. Tidsbegränsade bygglov, rivningslov och förhandsbesked utgör i genomsnitt 4 procent för respektive grupp, marklov i genomsnitt 2 procent och villkorsbesked i genomsnitt 0,03 procent av alla ansökningar som kommit in till kommunerna. Denna fördelning har i stort sett varit oförändrad under åren 2016–2021.

Andelen beviljade bygglovsansökningar för bostadshus är något lägre

Totalt har ca 90 900 ansökningar om permanenta och tidsbegränsade bygglov för alla typer av åtgärder beviljats under år 2021 av de svarande kommunerna. I det totala antalet ingår inte bygglov för ändamål av säsongskaraktär, så kallat säsongslöv

I tabellen nedan framgår hur många bygglov som beviljats för nybyggnad av permanenta bostadshus, fritidshus och tidsbegränsade bostadshus under år 2021 och 2020. I tabellen framgår också hur stor andel dessa beviljade bygglov har i förhållande till det totala antalet beviljade bygglov för alla typer av åtgärder som beslutats under åren.

Beviljade bygglov (ca)	2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Permanent bostadshus	8 900	10 %	9 600	12 %
Fritidshus	2 800	3 %	3 200	4 %
Tidsbegränsade bostadshus	50	0,06 %	40	0,05 %

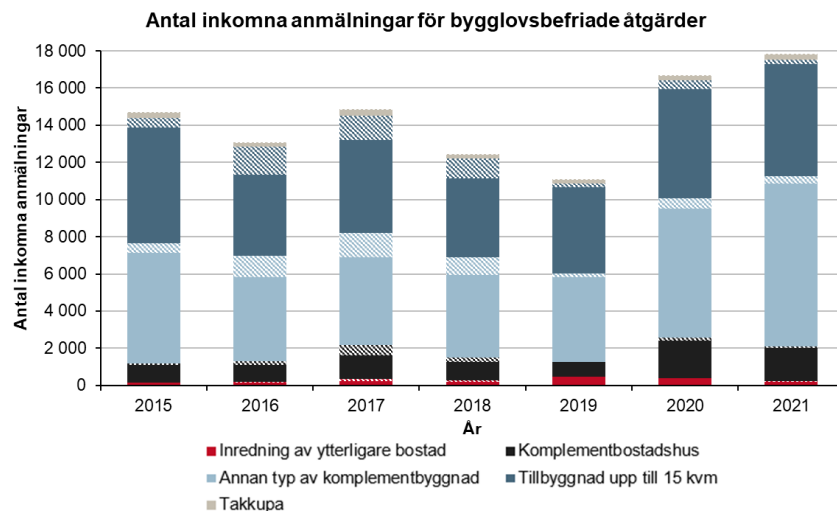
Av tabellen framgår det att antalet och andelen beviljade bygglov för permanenta bostadshus och fritidshus år 2021 är något lägre jämfört med föregående år. Antalet beviljade bygglov för tidsbegränsade bostadshus är dock något högre jämfört med föregående år, medan andelen är ungefär densamma.

Fler anmälningar gällande bygglovsbefriade åtgärder

Under år 2021 har de svarande kommunerna angett att det kommit in totalt 44 461 anmälningar enligt 6 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338). Av dessa var det totalt 17 090 som avsåg bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ plan- och bygglagen, PBL.

Av de anmälningar som avsåg bygglovsbefriade åtgärder var det främst komplementbyggnader och tillbyggnader upp till 15 kvadratmeter som anmäldes till de svarande kommunerna. Dessa motsvarade cirka 87 procent av alla inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder. Komplementbostadshus motsvarade cirka 10 procent av inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder. Anmälningar avseende takkupor och inredning av ytterligare bostad motsvarade cirka 3 procent av inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder.

Av diagrammet nedan framgår det totala antalet anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder som inkommit till de svarande kommunerna åren 2015–2021. Av diagrammet framgår det att fördelningen mellan de olika bygglovsbefriade åtgärderna har sett ungefär likadan ut under hela perioden. Det totala antalet bygglovsbefriade åtgärder har ökat med 45 procent år 2020 jämfört med år 2019 och med 11 procent år 2021 jämfört med år 2020.

Figur 1.3.1b. Antal inkomna anmälningar åren 2015–2021 för bygglovsbefriade åtgärder, enligt 9 kap. 4 a–c §§ PBL, fördelat på kategori. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2015–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Boverket kan inte med säkerhet säga vad som orsakat ökningen av antalet anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder under de senaste två åren. I likhet med vad Boverket har beskrivit i föregående års uppföljning kan den fortsatta ökningen av bygglovsbefriade åtgärder under år 2021 delvis

bero på att det under år 2020 infördes en utökning av byggnadsarean för komplementbyggnader och komplementbostadshus. Det kan även delvis bero på att fler människor både arbetat hemifrån och generellt spenderat mer tid i hemmet under pandemin och därmed fått mer tid att investera i och sätta i gång med olika byggprojekt på sin fastighet.

En av anledningarna till att undantagen för bygglov infördes var för att öka antalet bostäder i landet. De bygglovsbefriade åtgärderna som kan bidra till det målet är åtgärderna att uppföra komplementbostadshus och att inreda ytterligare en bostad i befintliga enbostadshus. I uppföljningen för år 2021, och även i föregående års uppföljningar, kan Boverket se att antalet anmälningar som avser komplementbostadshus eller ytterligare bostad är lågt jämfört med antalet anmälningar som exempelvis avser annan typ av komplementbyggnad eller tillbyggnad. Anmälningar avseende komplementbostadshus och ytterligare bostad har därmed inte hittills bidragit till att öka antalet bostäder i landet i någon större utsträckning.

Startbesked

Under år 2021 beviljades cirka 106 700 startbesked av de svarande kommunerna. 50 kommuner har svarat att de har vägrat startbesked i något ärende under år 2021. Antalet startbesked som har vägrats på grund av bedömningen att de tekniska egenskapskraven inte kunnat antas komma att uppfyllas var cirka 60 stycken. Knappt 20 startbesked har vägrats, då kraven på varsamhet eller förvanskningförbudet inte kunnat antas komma att uppfyllas. Antalet vägrade startbesked som avsåg bygglovsbefriade åtgärder, enligt 9 kap. 4 a–c §§ PBL, var drygt 130 stycken.

Slutbesked

Under år 2021 har cirka 74 300 slutbesked beviljats av de svarande kommunerna, varav cirka 140 har vägrats. Drygt 9 800 interimistiska slutbesked har getts under år 2021. Cirka 70 slutbesked har vägrats på grund av att de tekniska egenskapskraven inte kunde antas vara uppfyllda. Ytterligare 1 slutbesked har vägrats då kraven på varsamhet och förbud mot förvanskning inte kunde antas vara uppfyllda, vilket visar att det är ytterst få slutbesked som vägrats på denna grund.

Handläggningstider

Från att ansökan om lov eller förhandsbesked kommit in till byggnadsnämnden ska beslut tas inom tio veckor. I anmälningsärenden ska beslut om startbesked tas inom fyra veckor. Tiderna får förlängas en gång med högst tio eller fyra veckor. Om ärendet om lov, förhandsbesked eller anmälan behöver kompletteras ska detta meddelas den sökande inom tre veckor, för att tidsfristen om tio eller fyra veckor i stället ska börja löpa när byggnadsnämnden bedömer att ärendet är komplett. Om

byggnadsnämnden överskrider tiden för att handlägga ett ärende om lov, förhandsbesked eller anmälan ska avgiften som nämnden tar ut reduceras.

Tidsfrister för handläggning

Under år 2021 har de svarande kommunerna begärt in kompletteringar i 46 583 ärenden om lov eller förhandsbesked inom tre veckor och i 7 226 ärenden efter mer än tre veckor. 67 869 ärenden om lov eller förhandsbesked har handlagts inom tio veckor. 3 772 ärenden har förlängts med ytterligare tio veckor och i 5 171 ärenden har avgiften reducerats.

När det gäller anmälningsärenden under år 2021 uppger de svarande kommunerna att 17 271 ärenden har förelagts om komplettering inom tre veckor och i 1 417 ärenden efter mer än tre veckor. 30 416 ärenden har handlagts inom fyra veckor och 363 ärenden har förlängts med ytterligare fyra veckor. 1 245 ärenden har fått reducerad avgift.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.3.1\) Excel](#)

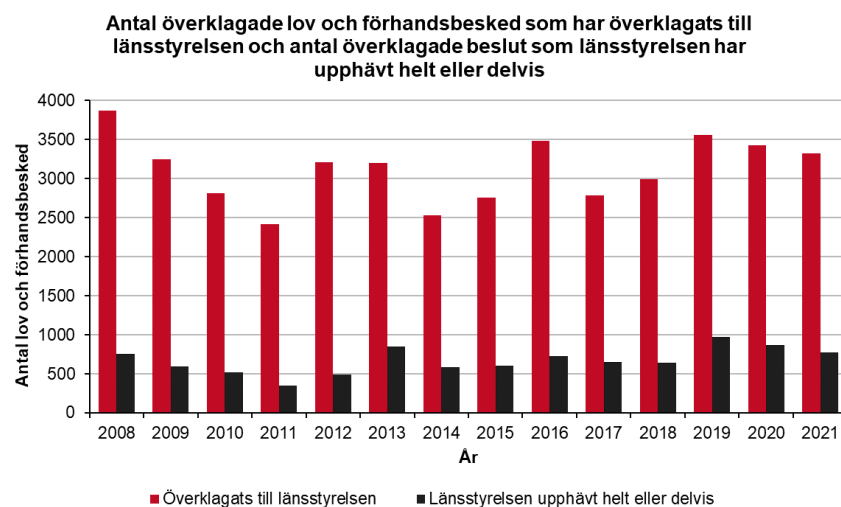
1.3.2 Överklagade beslut om lov och besked

Antalet överklagade beslut om lov eller förhandsbesked till länsstyrelsen är något lägre år 2021 jämfört med år 2020. Andelen beslut om lov eller förhandsbesked som upphävdes helt eller delvis av länsstyrelsen motsvarar ungefär var fjärde beslut som överklagats. Jämfört med år 2020 har fler start- och slutbesked överklagats till länsstyrelsen år 2021 och ligger nu på en nivå som ungefär motsvarar den som gällde för 2019.

Ungefär vart fjärde överklagat lov eller förhandsbesked upphävs i första instans

Antalet beslut om lov eller förhandsbesked som överklagades till länsstyrelsen under år 2021 var 3 320 beslut. Detta är ett något lägre antal än vad som överklagades föregående år. Av de överklagade besluten har 772 upphävts helt eller delvis, vilket utgör 23 procent av dessa beslut. Detta är en liten minskning jämfört med föregående år, då andelen var på 25 procent.

Av diagrammet nedan anges det totala antalet lov eller förhandsbesked som överklagats till länsstyrelsen mellan åren 2008 och 2021. I samma diagram anges också hur många överklagade beslut om lov eller förhandsbesked som har upphävts av länsstyrelsen. Av diagrammet framgår det att antalet överklagade beslut till länsstyrelsen har varierat en del mellan åren, men ligger i genomsnitt på cirka 3000 överklagade beslut per år. Antalet upphävda beslut har också varierat en del mellan åren, men ligger i genomsnitt på cirka 700 beslut per år.

Figur 1.3.2a. Antal överklagade lov och förhandsbesked som har överklagats till länsstyrelsen och antal överklagade beslut som länsstyrelsen har upphävt helt eller delvis åren 2008–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets Plan- och byggenkät 2008–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Av de överklagade kommunala besluten om lov eller förhandsbesked som länsstyrelsen har beslutat om har 1 380 beslut överklagats vidare till mark- och miljödomstolarna under år 2021. Det är en liten minskning jämfört med år 2020, då det var 1493 beslut som överklagades vidare till mark- och miljödomstolarna.

Vanligaste orsaken är att kommunens beslut saknat giltig grund

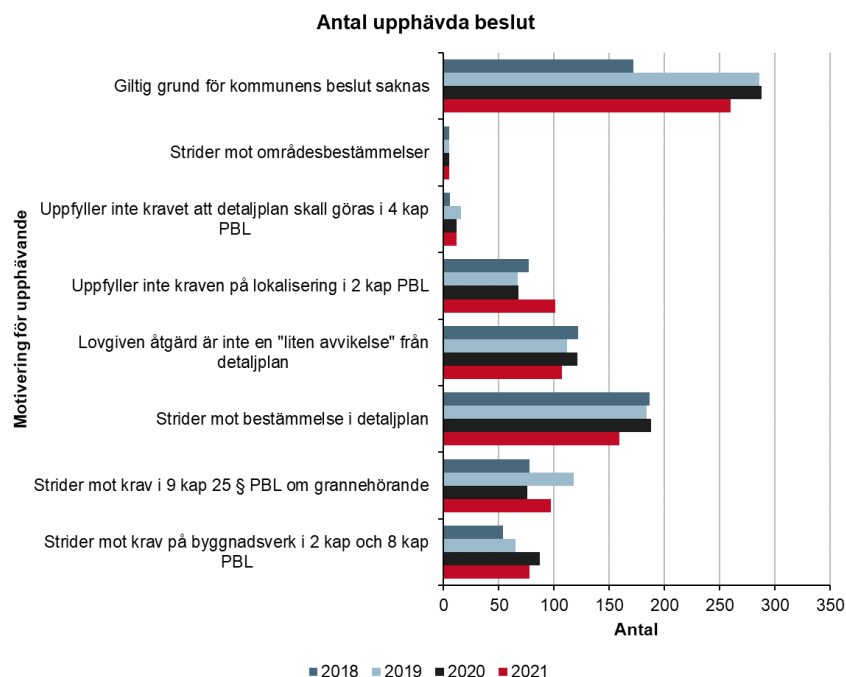
För år 2021 var de tre vanligaste motiveringarna till att ett beslut om lov eller förhandsbesked upphävdes av länsstyrelserna att:

1. giltig grund för kommunens beslut saknades,
2. åtgärden stred mot bestämmelse i detaljplan, och
3. åtgärden inte motsvarade en ”liten avvikelse” från detaljplanen.

Samma motiveringar var också de tre vanligaste för år 2020. För år 2021 är dock motiveringarna ”uppfyller inte kraven på lokalisering i 2 kap. PBL” och ”strider mot krav i 9 kap 25 § PBL om grannhörande” nästan lika vanliga som den tredje vanligaste motiveringen att ”åtgärden inte motsvarade en ’liten avvikelse’ från detaljplanen”.

Diagrammet nedan visar hur vanliga olika motiveringar är åren 2018–2021. Den vanligaste motiveringen som länsstyrelsen har använt sig av för att upphäva ett beslut om lov eller förhandsbesked är att det saknas en giltig grund för kommunens beslut. Den näst vanligaste är att åtgärden strider mot en bestämmelse i detaljplan och den tredje vanligaste motiveringen är för de flesta åren att åtgärden inte motsvarade en ”liten avvikelse” från detaljplan.

Figur 1.3.2b. Antal upphävda beslut åren 2018–2021 per kategori inom och utom detaljplanelagt område som inte uppfyller kraven enligt plan- och bygglagen. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets Plan- och byggenkät 2018–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Vid uppföljningen för år 2019 noterades en stor ökning av motiveringen att det saknades en giltig grund för kommunens beslut. År 2020 låg den här motiveringen för upphävande kvar på ungefär samma nivå. I årets uppföljning kan Boverket notera att det har skett en liten minskning, men motiveringen utgör fortfarande den vanligaste motiveringen som används av länsstyrelserna för att upphäva ett överklagat beslut om lov eller förhandsbesked.

Överklagade startbesked

För år 2021 beslutades ca 106 900 startbesked av de svarande kommunerna, inklusive beslut om vägrade startbesked. Av dessa överklagades 111 beslut, vilket motsvarar ca 0,1 procent av det totala antalet startbesked som beslutades. Antalet överklagade startbesked är därmed få jämfört med det totala antalet beslut om startbesked som har fattats under år 2021. Så har det sett ut även tidigare år.

I tabellen nedan framgår det totala antalet överklagade startbesked och antalet startbesked som har upphävts av länsstyrelserna från år 2018 till 2021.

Totalt antal överklagade och upphävda startbesked	2018	2019	2020	2021
Överklagade startbesked	36	122	87	111
Upphävda startbesked	7	18	20	27

Av de frågor som orsakat ett överklagande av beslut om startbesked till länsstyrelserna handlar ett flertal om de tekniska egenskapskraven, enligt 8 kap. 4 § plan- och bygglagen, PBL, varsamhetskravet eller förvanskningförbudet, enligt 8 kap. 13, 17–18 §§ PBL, eller det så kallade lämplighetskravet, enligt 2 kap. 6 § PBL. Andra vanliga frågor som orsakat ett överklagande har handlat om betydande olägenhet, enligt 2 kap. 9 § PBL, eller om en åtgärd är bygglovsbefriad eller inte, enligt 9 kap. 4 a–d § PBL.

I likhet med de frågor som orsakade själva överklagandet av startbeskeden till länsstyrelserna var de orsaker som låg till grund för länsstyrelsernas beslut om upphävande av startbeskeden kopplade till de tekniska egenskapskraven, lämplighetskravet, betydande olägenhet eller att en åtgärd inte är bygglovsbefriad. Däremot var inget beslut om upphävande av startbesked kopplat till kraven på varsamhet eller förvanskningförbudet.

Överklagade slutbesked

För år 2021 beslutades ca 84 300 slutbesked av de svarande kommunerna. Av dessa överklagades 36 slutbesked, vilket motsvarar ca 0,04 procent av det totala antalet slutbesked som beslutades. Antalet överklagade slutbesked är därmed få jämfört med det totala antalet beslut om slutbesked som har fattats under år 2021. Så har det sett ut även tidigare år.

I tabellen nedan framgår det totala antalet överklagade slutbesked och antalet slutbesked som har upphävts av länsstyrelserna från år 2018 till 2021.

Totalt antal överklagade och upphävda slutbesked	2018	2019	2020	2021
Överklagade slutbesked	24	38	25	36
Upphävda slutbesked	3	5	7	5

Av de frågor som orsakat ett överklagande av beslut om slutbesked till länsstyrelserna handlar ett flertal om att byggherren inte har följt kraven enligt bygglovet, startbeskedet, kompletterande villkor eller kontrollplanen enligt 10 kap. 34 § PBL. Endast ett överklagat beslut om slutbesked var orsakat av att byggnadsnämnden hade funnit skäl att ingripa enligt 11 kap. PBL. Detta visar att det är ytterst få vägrade slutbesked som överklagats på grund av att nämnden hade funnit skäl att ingripa.

Av enkätsvaren framkommer det också att ett par av de överklagade slutbeskeden som länsstyrelserna avgjorde under år 2021 avvisades på grund av att den som hade överklagat saknade klagorätt.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.3.2\) Excel](#)

1.3.3 Överprövade lov och förhandsbesked

Under år 2021 tog länsstyrelserna inga beslut om nya eller upphävda tillsynsområden. Antalet beslut om lov eller förhandsbesked som överprövades och upphävdes av länsstyrelserna år 2021 var fortsatt lågt.

Länsstyrelsen har möjlighet att utöva tillsyn över byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked. Det gäller om det ligger inom ett tillsynsområde som beslutats av länsstyrelsen med stöd av 11 kap. 12 § första stycket plan- och bygglagen eller ett tidigare förordnande enligt 12 kap. 4 § äldre plan- och bygglagen samt krav i 18 § i förordningen om områdesskydd. I landet finns det totalt 129 gällande tillsynsområden, inklusive tidigare förordnanden, enligt länsstyrelsernas svar.

Under år 2021 har inga nya beslut gällande tillsynsområden fattats av länsstyrelserna. Inte heller har några tillsynsområden upphävts under år 2021.

Länsstyrelserna har under år 2021 fått in 17 kommunala beslut om lov eller förhandsbesked som omfattas av ett utpekat tillsynsområde. Av dessa överprövades 2 beslut och 2 beslut upphävdes också helt eller delvis av länsstyrelserna. Jämfört med föregående år ligger antalet överprövade och upphävda beslut på ungefär samma nivå.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och bygglag \(1987:10\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Förordning \(1998:1252\) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.3.4 Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lov och förhandsbesked

För år 2021 går det att se en marginell försämring av uppfyllandet av inriktningsmålen för överklagade lov och förhandsbesked och för ett av inriktningsmålen för överklagade bygglov för bostäder. Variationen i handläggningstid är också fortsatt stor mellan de olika länsstyrelserna, men den genomsnittliga handläggningstiden för hela riket har minskat jämfört med föregående år.

Länsstyrelsernas inriktningsmål för år 2021

Enligt uppdrag B2 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2021 ska länsstyrelserna redovisa uppgifter om sina handläggningstider för överklagade lovärenden och förhandsbesked under år 2021. Syftet är att se om handläggningstiderna följer de inriktningsmål som regeringen satt upp. Boverket redovisar här en sammanställning gällande hur väl målen uppfylldes.

För överklagade kommunala beslut om lov, där bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked ingår, gällde följande inriktningsmål år 2021:

- 75 procent avgjorda inom 105 dagar
- 90 procent avgjorda inom 150 dagar

För överklagade kommunala beslut om bygglov för bostäder, dock inte fritidshus, gällde följande inriktningsmål för år 2021:

- 75 procent avgjorda inom 80 dagar
- 90 procent avgjorda inom 120 dagar

Tiderna räknas från den dag överklagandet kom in till länsstyrelsen fram till den dag länsstyrelsen avgjorde ärendet. Ärenden som avvisats eller avskrivits har inte räknats med.

Här följer en sammanfattning av länsstyrelsernas redovisningar. Uppgifterna kommer från en enkät som har besvarats av länsstyrelserna.

Stor variation i handläggningstid mellan länsstyrelserna

Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda överklagade lov och förhandsbesked varierar mellan länsstyrelserna. Utifrån svaren från länsstyrelserna var den kortaste genomsnittliga handläggningstiden för år

2021 39 dagar och den längsta 254 dagar. Den genomsnittliga viktade handläggningstiden i riket var 103 dagar, vilket är en minskning med 9 dagar jämfört med år 2020. Medianvärdena för länsstyrelsernas handläggningstider varierade år 2021 mellan 23 och 289 dagar.

När det gäller den genomsnittliga handläggningstiden för överklagade bygglov för bostäder varierade den mellan 26 och 231 dagar för besluten som avgjordes under år 2021. Den genomsnittliga viktade handläggningstiden i riket var 62 dagar. Det är en förbättring jämfört med år 2020, då genomsnittet var 64 dagar. Medianvärdet för avgjorda överklagade bygglov för bostäder under år 2021 varierade mellan 18 och 262 dagar.

Inriktningsmål 75 procent inom 105 dagar

Det första inriktningsmålet för lov och förhandsbesked innebär att 75 procent av de överklagade besluten om lov och förhandsbesked ska ha avgjorts inom 105 dagar. 9 av 21 länsstyrelser nådde detta mål år 2021, vilket är en försämring jämfört med år 2020, då 11 län nådde målet.

Andelen lov och förhandsbesked som har avgjorts inom 105 dagar varierar stort mellan länsstyrelserna. Under år 2021 varierade andelen avgjorda beslut mellan 19 och 97 procent. Av alla överklagade lov och förhandsbesked i riket avgjordes 74 procent inom 105 dagar. Det är en marginell försämring jämfört med år 2020, då det var 75 procent.

Inriktningsmål 90 procent inom 150 dagar

Det andra inriktningsmålet för lov och förhandsbesked innebär att 90 procent av de överklagade besluten om lov och förhandsbesked ska ha avgjorts inom 150 dagar. Under år 2021 nådde 11 av 21 länsstyrelser detta mål, vilket är en försämring jämfört med år 2020, då 13 län nådde målet.

Andelen lov och förhandsbesked som har avgjorts inom 150 dagar varierar stort mellan länsstyrelserna. Under år 2021 varierade andelen avgjorda beslut mellan 23 och 100 procent. Av alla överklagade lov och förhandsbesked i riket avgjordes 88 procent inom 150 dagar. Det är en mindre förbättring jämfört med år 2020, då det var på 86 procent.

Län	Andel överklagade lov och förhandsbesked år 2021 som har avgjorts inom 105 dagar, angivet i procent (mål: 75 procent)	Andel överklagade lov och förhandsbesked år 2021 som har avgjorts inom 150 dagar, angivet i procent (mål: 90 procent)
Blekinge	36	50
Dalarna	19	23
Gotland	56	85

Län	Andel överklagade lov och förhandsbesked år 2021 som har avgjorts inom 105 dagar, angivet i procent (mål: 75 procent)	Andel överklagade lov och förhandsbesked år 2021 som har avgjorts inom 150 dagar, angivet i procent (mål: 90 procent)
Gävleborg	59	91
Halland	40	46
Jämtland	23	35
Jönköping	38	73
Kalmar	96	100
Kronoberg	90	98
Norrbottn	79	84
Skåne	96	100
Stockholm	73	94
Södermanland	97	99
Uppsala	92	96
Värmland	71	97
Västerbotten	77	98
Västernorrland	75	95
Västmanland	74	88
Västra Götaland	39	49
Örebro	91	100
Östergötland	36	51

Inriktningsmål bygglov för bostäder – 75 procent inom 80 dagar

Det tredje inriktningsmålet gäller överklagade beslut om bygglov för bostäder, dock inte fritidshus. Målet innebär att 75 procent av de överklagade besluten ska ha avgjorts inom 80 dagar. 12 av 21 länsstyrelser uppfyllde detta mål år 2021, vilket är en försämring jämfört med år 2020, då 13 av 21 länsstyrelser uppnådde målet.

Andelen avgjorda överklagade beslut om bygglov som uppfyller inriktningsmålet varierar mellan 0 och 100 procent för år 2021. Det är en större spridning jämfört med år 2020, då spridningen låg mellan 27 och 100 procent. Av alla överklagade bygglov för bostäder i riket avgjordes 84 procent inom 80 dagar. Det är en marginell förbättring jämfört med år 2020 då det var 83 procent.

Inriktningsmål bygglov för bostäder – 90 procent inom 120 dagar

Det fjärde och sista inriktningsmålet innebär att 90 procent av de överklagade besluten om bygglov för bostäder, dock inte fritidshus, ska ha avgjorts inom 120 dagar. 14 av 21 länsstyrelser uppfyllde detta mål år 2021, vilket är samma antal som uppfyllde målet för år 2020.

Andelen avgjorda överklagade beslut om bygglov som uppfyller inriktningsmålet varierar mellan 29 och 100 procent, vilket är en större spridning jämfört med år 2020, då andelen varierade mellan 53 och 100 procent. Av alla överklagade bygglov för bostäder i riket avgjordes 96 procent inom 120 dagar. Det är en marginell förbättring jämfört med år 2020, då 95 procent avgjordes inom 120 dagar.

Län	Andel överklagade bygglov för bostäder som avgjorts inom 80 dagar, angivet i procent (mål: 75 procent)	Andel överklagade bygglov för bostäder som avgjorts inom 120 dagar, angivet i procent (mål: 90 procent)
Blekinge	0	40
Dalarna	83	96
Gotland	40	80
Gävleborg	67	83
Halland	88	94
Jämtland	14	57
Jönköping	82	100
Kalmar	94	100
Kronoberg	71	100
Norrbottn	91	91
Skåne	94	100
Stockholm	79	96
Södermanland	100	100
Uppsala	94	97
Värmland	75	75
Västerbotten	71	100
Västernorrland	73	100
Västmanland	50	75
Västra Götaland	79	96
Örebro	100	100
Östergötland	29	29

Orsaker till att målen inte nås

I enkätsvaren för år 2021 har ett flertal länsstyrelser angivit att en hög tillströmning av ärenden under året, och även under tidigare år, har påverkat handläggningstiderna och därför lett till att målen inte uppnåtts. De ärenden som kommit in har också i vissa fall varit komplexa, vilket påverkat handläggningstiderna. En länsstyrelse anger också att de under året har avgjort många äldre ärenden, vilket medfört långa handläggningstider.

Ett flertal länsstyrelser har angett att det har varit en stor personalomsättning under året. Länsstyrelserna har haft begränsade resurser och fått oerfarna jurister som jobbat med att handlägga de överklagade ärendena. Detta har varit en av orsakerna till att målen för år 2021 inte har kunnat nås.

Även coronapandemin har medfört att arbetsläget varit särskilt ansträngt under år 2021, vilket inneburit att medarbetarna har fått stötta upp krisorganisationen inom länsstyrelsen för att hantera frågor kopplade till pandemin. Detta har i sin tur medfört att handläggningen av överklagade lov och förhandsbesked har fått stå tillbaka till förmån för arbetet med att hantera pandemin. De länsstyrelser där många tjänstepersoner är småbarnsföräldrar har också blivit påverkade av pandemin, då restriktionerna för att minska spridningen på förskola och skola har medfört att det har skett ett avsevärt större uttag av dagar för vård av barn under år 2021, än vad som normalt brukar ske.

Vad gäller handläggningstiderna för överklagade bygglov för bostäder nämner ett par länsstyrelser att inriktningsmålen för att handlägga överklagade bygglov för bostäder är korta, vilket leder till små marginaler för att handlägga dessa ärenden. De nämner också att de har få ärenden som berör överklagade bygglov för bostäder. Om ett eller ett par ärenden drar över tiden får det därför ett stort genomslag i statistiken, vilket dessa ärenden inte hade fått om länsstyrelserna i stället hade haft fler överklagade bygglov för bostäder att handlägga.

Någon länsstyrelse nämner som orsak till att de inte klarat av handläggningstiderna för bostäder att de har haft ovanligt många överklagade bygglov under år 2021 och att vissa av ärendena varit särskilt komplicerade att handlägga. En annan länsstyrelse nämner att de har haft ärenden där det behövts en omfattande kommunikering eller där den juridiska utredningen krävt så mycket tid att det inte var möjligt att fatta beslutet inom 80 dagar.

Planerade åtgärder

I enkätsvaren från år 2021 anger en majoritet av länsstyrelserna att de åtgärder som de har genomfört eller planerar att genomföra för att uppnå inriktningsmålen i första hand är att rekrytera mer personal eller att köpa

in tjänster från andra länsstyrelser. Inom den egna organisationen har personal i vissa fall också omfördelats för att kunna stärka upp bemanningen av de som jobbar med att handlägga överklagade lov och förhandsbesked.

Flera länsstyrelser anger att de ständigt jobbar med att effektivisera sin handläggning. Det handlar dels om att utveckla arbetssätt, omprioritera mellan arbetsuppgifter och kontinuerligt följa upp handläggningstider i syfte att förbättra handläggningstiderna. Dels handlar det om att personalen blir mer rutinerad över tid och därmed kan utföra arbetet mera effektivt. Ett flertal länsstyrelser anger också att de har genomfört riktade arbetsinsatser under året för att få ner ärendemängden, där de har fokuserat på att i första hand få bort de äldsta ärendena. En länsstyrelse anger också att de framöver planerar att jobba med ett mera temabaserat arbetssätt där de tänker välja ut likartade ärenden för att kunna avgöra dem mera samlat och därmed även snabbare.

Vad gäller vidtagna eller planerade åtgärder för att få ner handläggningstiderna för överklagade bygglov för bostäder anger ett flertal länsstyrelser att de väljer att prioritera dessa ärenden framför andra överklagade ärenden. De anger också att de uppfyller eller bruka uppfylla inriktningsmålen för dessa ärendetyper.

Länsstyrelsernas erfarenheter

I enkäten för år 2021 lämnades ett fåtal kommentarer om länsstyrelsernas övriga erfarenheter gällande handläggningen av överklagade lov och förhandsbesked.

Länsstyrelsen Skåne anger att de uppfyller inriktningsmålen för femte året i rad. De har sedan flera år tillbaka ett "Lean-baserat" arbetssätt som visat sig vara framgångsrikt och som de ständigt utvecklar. Länsstyrelsen anger att de gärna delar med sig av detta arbetssätt till andra länsstyrelser.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2021](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2021](#)

1.3.5 Boverkets byggregler

Länsstyrelserna tillämpar Boverkets byggregler dels vid tillsynsvägledning och uppföljning, dels vid överklaganden. Enkäten visar att detta sker relativt sällan. Fler länsstyrelser bedömer att de år 2021 har tillräckliga resurser och tillräckligt med kompetens inom området.

Vilka regler statistiken omfattar

I detta avsnitt avses med Boverkets byggregler:

- Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd,
- Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder),
- Boverkets allmänna råd (2017:1) om bredbandsanslutning samt
- Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2021:2) om utrustning för laddning av elfordon.

Svarsfrekvens

Alla 21 länsstyrelser har i årets enkät svarat på frågorna om sin tillämpning av Boverkets byggregler.

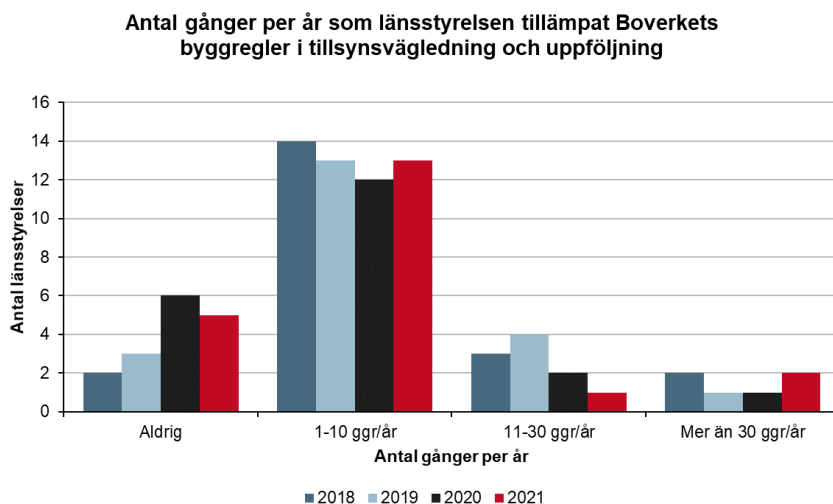
Länsstyrelsernas tillämpning vid tillsynsvägledning och uppföljning

De flesta länsstyrelserna har år 2021 tillämpat byggreglerna mellan 1 och 10 gånger vid tillsynsvägledning och uppföljning. 5 länsstyrelser har inte tillämpat byggreglerna någon gång alls under året, vilket är ungefär lika många som det närmast föregående året. Endast länsstyrelserna i Skåne och Jönköping har tillämpat byggreglerna mer än 30 gånger.

Flera länsstyrelser anger i enkäten för år 2021 att tillsynsvägledning och uppföljning har skett vid behov med anledning av frågor från kommunerna. Några länsstyrelser har anordnat särskilda seminarier för kommunerna.

Det sakområde som tillsynsvägledningen och uppföljningen oftast har handlat om är tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Även säkerhet i händelse av brand och skydd mot buller nämns av flera länsstyrelser.

Den generella bilden är att det är stor skillnad i omfattningen av insatser mellan länsstyrelsernas arbete med tillsynsvägledning och uppföljning.

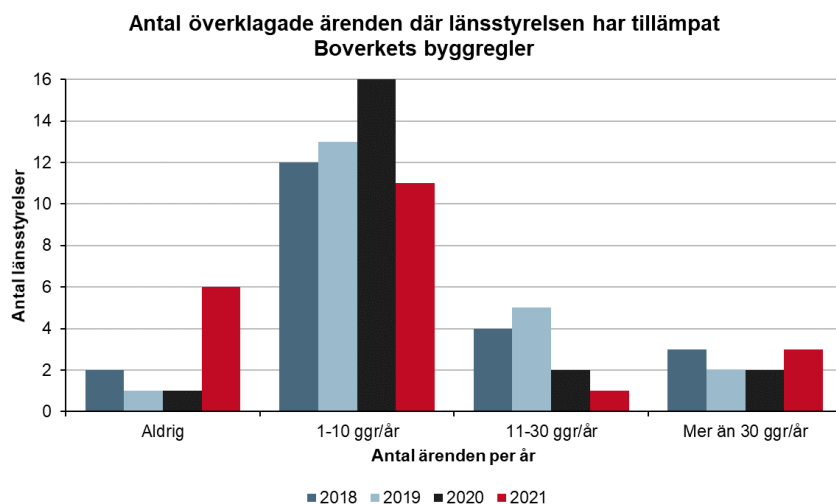
Figur 1.3.5a. Antal gånger per år som länsstyrelsen tillämpat Boverkets byggregler i tillsynsvägledning och uppföljning under åren 2018–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelsernas tillämpning vid överklaganden

Flertalet länsstyrelser anger att de har tillämpat byggreglerna i mellan 1 och 10 överklagade ärenden under år 2021. 6 länsstyrelser har inte haft något sådant överklagat ärende, medan länsstyrelserna i Stockholm, Jönköping och Skåne angav att de har tillämpat byggreglerna i mer än 30 ärenden under året.

Ett sakområde som ofta lyfts fram särskilt i svaren är tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Även frågor om säkerhet i händelse av brand och lämplighet för avsett ändamål nämns av flera länsstyrelser.

Flera länsstyrelser än tidigare anger att byggreglerna inte har varit aktuella att tillämpa i överklagade ärenden, medan ett fåtal av länsstyrelserna har haft en stor andel av de ärenden som har berört byggreglerna.

Figur 1.3.5b Antal överklagade ärenden där länsstyrelsen har tillämpat Boverkets byggregler åren 2018–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelsens resurser och kompetens

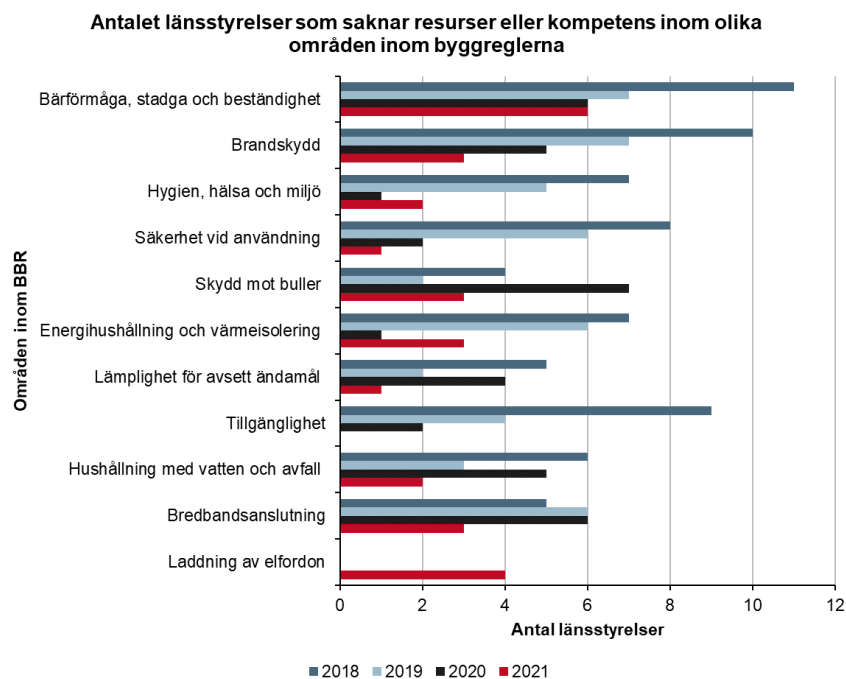
15 av länsstyrelserna har bedömt att de har tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens inom byggregelområdet.

Av de 6 länsstyrelser som anser sig sakna resurser och kompetens nämner samtliga brist på resurser och kompetens inom sakområdet bärförmåga, stadga och beständighet. Övriga områden som nämns är främst säkerhet i händelse av brand, skydd mot buller, energihushållning och värmeisolerings, bredbandsanslutning samt laddning av elfordon.

Samtliga länsstyrelser anser sig ha tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens i fråga om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Alla länsstyrelser som har hanterat byggreglerna mer än 10 gånger i samband med tillsynsvägledning och uppföljning, eller har haft fler än 10 överklaganden som berört byggreglerna, anser sig ha tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens inom området.

Generellt sett fortsätter trenden att länsstyrelserna över de senare åren visar en förbättring av resurser och kompetens inom byggregelområdet.

Figur 1.3.5c. Antalet länsstyrelser som saknar resurser eller kompetens inom olika områden inom byggreglerna åren 2018–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2018–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Boverkets byggregler \(2011:6\) – föreskrifter och allmänna råd](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:10\) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder \(eurokoder\)](#)

[Boverkets allmänna råd \(2017:1\) om bredbandsanslutning](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2021:2\) om utrustning för laddning av elfordon - Boverket](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.3.5\) Excel](#)

1.3.6 Besiktning av hissar och andra motordrivna anordningar

I detta avsnitt redovisas statistik gällande besiktning av hissar och vissa andra motordrivna anordningar. Statistiken samlas in från besiktningsföretagen och sammanställs av Boverket.

Vilka regler statistiken omfattar

Boverket gör årligen uppföljning av besiktningsstatistik för motordrivna anordningar som omfattas av krav på besiktning enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar.

År 2020 års besiktningsstatistik visade att andelen motordrivna anordningar som vid återkommande besiktning hade någon form av brist, ligger på en oförändrad nivå jämfört med föregående år.

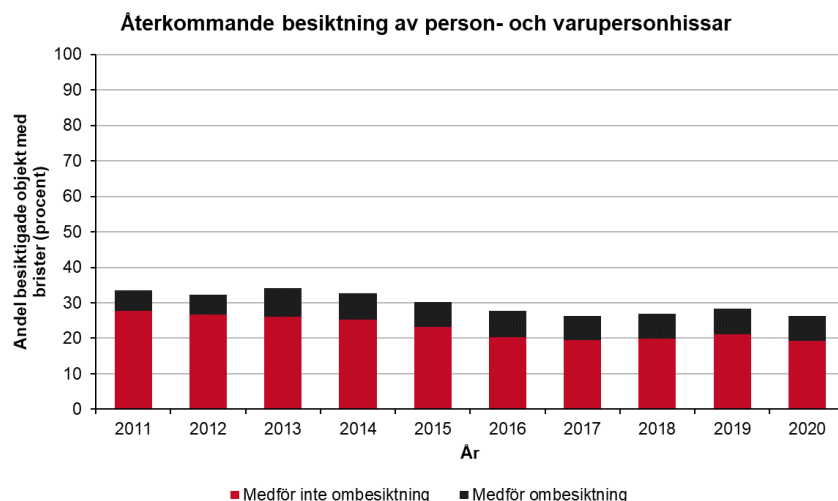
Läs mer om år 2020 års besiktningsstatistik i rapporten under Relaterad information.

Hissar

Person- och varupersonhissar

Under år 2020 förstabesiktigades 4 175 person- och varupersonhissar. Totalt utfördes 110 542 återkommande besiktningar och 4 730 revisionsbesiktningar för befintliga person- och varupersonhissar.

Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av person- och varupersonhissar har haft en minskande trend de senaste åren, för att stabiliseras till strax under 30 procent. Andelen person- och varupersonhissar som vid den återkommande besiktningen hade brister som medförde ombesiktning har under de senaste 10 åren varierat mellan 6 och 8 procent.

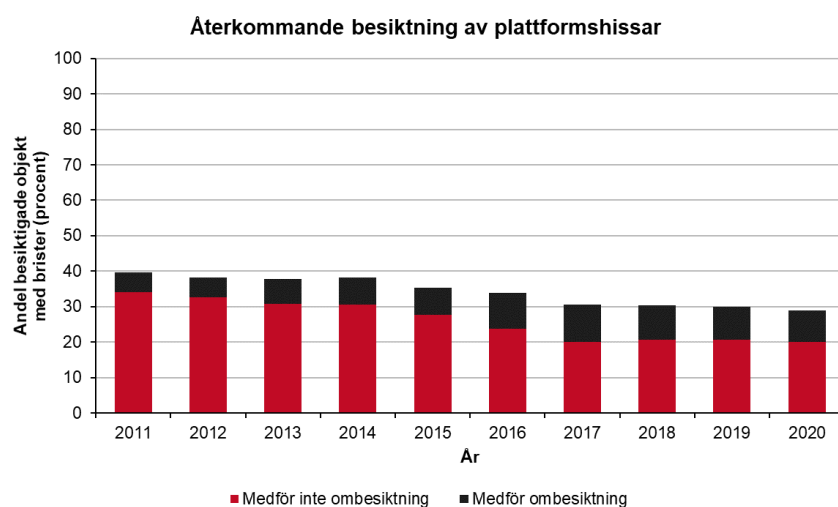

Figur 1.3.6a Andel besiktigade person- och varupersonhissar med brister vid återkommande besiktning åren 2011–2020. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2011–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Plattforms- och trapphissar

Under år 2020 förstabesiktigades 3 863 plattforms- och trapphissar. Totalt utfördes 24 339 återkommande besiktningar och 155 revisionsbesiktningar för befintliga plattforms- och trapphissar.

Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av plattforms- och trapphissar har haft en minskande trend de senaste åren, för att stabiliseras till ca 30 respektive 13–15 procent. Andelen plattformshissar som vid den återkommande besiktningen hade brister som medförde i ombesiktning har under de senaste fyra åren legat relativt konstant på ca 10 procent. Motsvarande andel för trapphissar har under de senaste tio åren varierat mellan 3 och 5 procent.

Figur 1.3.6b Andel besiktigade plattformshissar med brister vid återkommande besiktning åren 2011–2020. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2011–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Figur 1.3.6c Andel besiktigade trapphissar med brister vid återkommande besiktning åren 2011–2020. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2011–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Motordrivna portar och liknande anordningar

Under år 2020 förstabesiktigades 1 099 motordrivna portar och liknande anordningar som till exempel dörrar och väggar. Totalt utfördes 75 624 återkommande besiktningar och 373 revisionsbesiktningar för befintliga motordrivna portar och liknande anordningar.

Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av motordrivna portar och liknande anordningar har de senaste åren legat ganska stabilt runt 25 procent. Andelen motordrivna portar och liknande anordningar som vid den återkommande besiktningen hade brister som medförde ombesiktning har under de senaste tio åren legat stabilt på runt 1 procent.

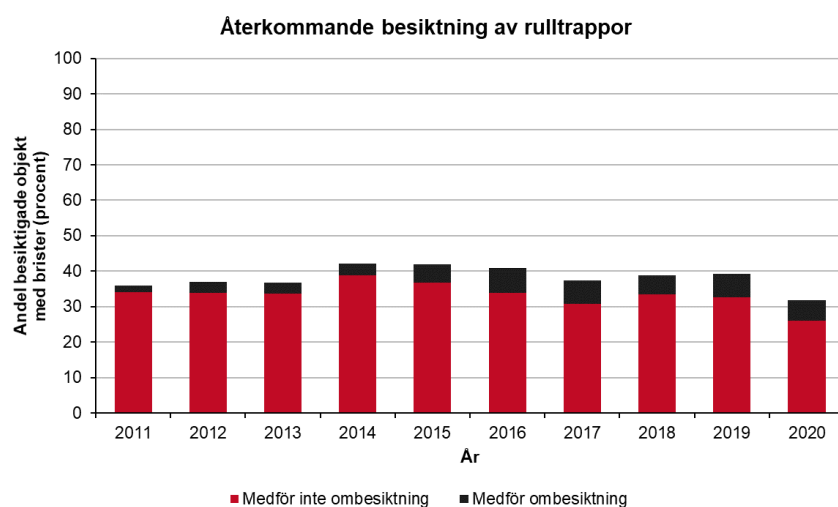

Figur 1.3.6d Andel besiktade motordrivna portar med mera med brister vid återkommande besiktning åren 2011–2020. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2011–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

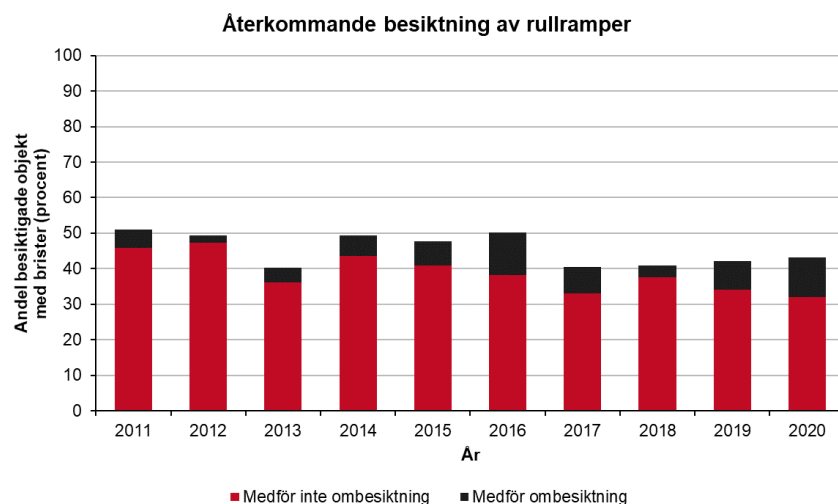
Rulltrappor och rullramper

Under år 2020 förstabesiktigades 40 rulltrappor och rullramper. Totalt utfördes drygt 3 116 återkommande besiktningar och 71 revisionsbesiktningar för befintliga rulltrappor och rullramper.

Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av rulltrappor och rullramper har minskat till 26 respektive 32 procent från att under de föregående 9 åren varierat mellan 31 och 39 procent för rulltrappor respektive 33 och 47 procent för rullramper. Andelen rulltrappor och rullramper som vid återkommande besiktningen hade brister som medförde ombesiktning har under de senaste 10 åren varierat mellan 2 och 7 procent för rulltrappor respektive 2 och 12 procent för rullramper.

Figur 1.3.6e Andel besiktigade rulltrappor med brister vid återkommande besiktning åren 2011–2020. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2011–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

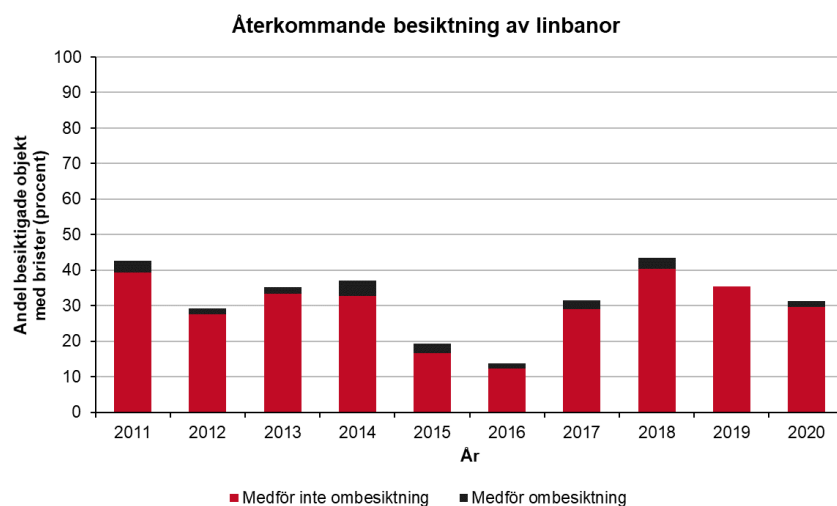

Figur 1.3.6f Andel besiktigade rullramper med brister vid återkommande besiktning åren 2011–2020. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2011–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Linbanor inklusive stolliftar, samtliga typer

Under år 2020 förstabesiktigades 1 linbana. Totalt utfördes 64 återkommande besiktningar och 2 revisionsbesiktningar för befintliga linbanor.

Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av linbanor har varierat stort under tidsperioden 2011–2020, från 14 procent som lägst till 43 procent som högst. Andelen linbanor som vid den återkommande besiktningen hade brister som medförde ombesiktning har under samma tidsperiod varierat mellan 0 och 4 procent.

Figur 1.3.6g Andel besiktade linbanor med brister vid återkommande besiktning åren 2011–2020. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2011–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Släpliftar, samtliga typer

Under år 2020 förstabesiktigades 13 släpliftar. Totalt utfördes 468 återkommande besiktningar och 10 revisionsbesiktningar för befintliga släpliftar.

Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av släpliftar legat ganska konstant på mellan 33 och 38 procent under tidsperioden 2011–2020. Andelen släpliftar som vid den återkommande besiktningen hade brister som medförde ombesiktning har under samma tidsperiod legat stabilt på mindre än 3 procent.

Figur 1.3.6h Andel besiktade släpliftar med brister vid återkommande besiktning åren 2011–2020. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2011–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Boverkets föreskrifter om hissar och vissa andra motordrivna anordningar](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:12\) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar - Boverket](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2020](#)

[Detaljerad data och diagram \(1.3.6\) Excel](#)

1.4 Statistik tillsyn

Boverket och länsstyrelserna ska följa upp och utvärdera byggnadsnämndernas tillsynsarbete samt redovisa Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning som skett under det gångna året.

Källor till statistiken

Här redovisas en sammanställning av enkätsvaren om tillsynsarbetet gällande år 2021. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och byggnadsnämndernas arbete med tillsyn. Du kan läsa mer om Boverkets metod för uppföljningen av plan- och bygglagen på sidan [Metod](#).

[Metod](#)

Osäkerheter i underlaget

För år 2021 har alla 21 länsstyrelser besvarat de enkäter som skickats till länsstyrelserna gällande respektive läns kommuner, däremot förekommer det att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 279 av de 290 kommunerna har besvarat enkäten som skickats till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden dels kommunernas svar. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.4.1 Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Boverkets tillsynsvägledning har år 2021 främst skett i samverkan med länsstyrelsernas expertgrupp för tillsynsvägledning och genom medverkan i digitala träffar med kommuner och länsstyrelser. Länsstyrelserna har främst väglett kommunerna via inkomna frågor, men också genom digitala träffar antingen enskilt med en kommun eller genom ett stormöte med flera kommuner.

Boverkets tillsynsvägledning

Boverket ska enligt 8 kap. 15 § plan- och byggförordningen, PBF, ge tillsynsvägledning till länsstyrelserna och byggnadsnämnderna.

Boverket har under år 2021 fortsatt sin samverkan med länsstyrelserna och deltagit i månadsvisa digitala möten med representanter från länsstyrelsernas expertgrupp för tillsynsvägledning. Där har bland annat uppföljning enligt angivna teman i regleringsbrevsuppdragen, uppkomna frågor, nya rättsfall och det fortsatta arbetet med tillsynsvägledning till kommunerna diskuterats.

Under året har Boverket också medverkat vid två tillsynsvägledningsdagar, båda genomförda som halvdagars digitala möten, där samtliga länsstyrelser har varit representerade. Förutom arbete med teman från uppdragen i länsstyrelsernas regleringsbrev, har Boverket vid dessa tillfällen redogjort för myndighetens arbete med anledning av Statens haverikommissions utredning och slutrapport efter olyckan i form av ett takras på idrottshallen Tarfalahallen i Kiruna i mars 2020.

[Undersökning av frågor med anledning av takraset i Tarfalahallen](#)

Boverket har även deltagit på digitala träffar med fokus på tillsynsfrågor tillsammans med kommuner och vissa länsstyrelser under år 2021. På träffarna har Boverket bidragit med information inom tillsynsområdet och diskuterat tillsynsfrågor med deltagarna, samt även presenterat Boverkets vägledning om kontrollplan enligt plan- och bygglagen, PBL. På PBL kunskapsbanken kan du läsa Boverkets vägledning om kontrollplan.

[Kontrollplan](#)

I webbutbildningen ”Byggnadsnämndens PBL-tillsyn” får du lära dig mer om tillsyn, ingripanden och påföljder.

[Webbutbildning - Byggnadsnämndens PBL-tillsyn](#)

Länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Enligt 8 kap. 16 § PBF ska länsstyrelserna ha en treårig tillsynsvägledningsplan. För år 2021 har 18 av 21 länsstyrelser uppgett att så är fallet. Under år 2021 har 1 länsstyrelse uppgett att de kommer att uppdatera den befintliga planen under år 2022 medan 2 länsstyrelser har uppgett att de har brist på resurser och därför har behövt prioritera ner detta arbete.

De vanligaste sätten att bedriva tillsynsvägledning på är genom telefon och e-post från kommunerna samt digitala träffar antingen enskilt med en kommun eller via ett stormöte med flera kommuner. Även riktade insatser inom ett specifikt ämnesområde är också vanligt.

Exempel på aktiviteter som genomförts av länsstyrelserna, antingen som en riktad insats eller som någon form av annan aktivitet, är uppstart av nätverk för bygglovs- och tillsynshandläggare med digitala träffar utifrån olika teman. Dessa teman har handlat om bland annat geoteknik, samordnad tillsyn, dagsljusfrågor, kulturmiljöfrågor, kontrollplaner, tillsynsplaner, god inomhusmiljö, strandskydd och klimatdeklarationer. Det har också anordnats digitala halvdagskonferenser som tagit upp frågor om exempelvis enkelt avhjälpta hinder eller tillgänglighet i den offentliga miljön. En länsstyrelse har också en årligen återkommande OVK-nätverksträff för sina kommuner.

Länsstyrelsernas erfarenheter från året

Länsstyrelserna uppger att pandemin har påverkat deras arbete med tillsynsvägledning under 2021. Möjligheterna att ha fysiska nätverksträffar har varit begränsade och några länsstyrelser uppger att tillsynsvägledningen på grund av detta har varit svårare att hantera och därmed blivit eftersatt. Länsstyrelserna uppger också att det är svårare att få till digitala möten som exempelvis ger möjlighet till mingel och till att knyta kontakter mellan handläggare på olika kommuner. Några länsstyrelser uppger att de digitala mötena har fungerat bra och att de är rationella och ger möjlighet för många att delta, även över länsgränser. Någon länsstyrelse uppger att det även har gått att utbyta erfarenheter och knyta kontakter digitalt, medan en annan länsstyrelse uppger att en kombination av fysiska och digitala träffar är att föredra framöver efter det att pandemin har tagit slut.

Flera länsstyrelser uppger att det finns en stor efterfrågan på tillsynsvägledning från kommunerna och det uppskattas också att länsstyrelserna ger sådan vägledning. Någon länsstyrelse uppger att kommunerna tycker att det är svårt och juridiskt krångligt att jobba med tillsyn. Det är bland annat svårt att få till ett avslut på ärendena. Många kommuner skulle därför ha nytta av en juristkompetens, men detta kan vara svårt att få till i de mindre kommunerna. I de mindre kommunerna behöver också

orutinerade handläggare vägledning från länsstyrelserna, eftersom de inte har så många andra kollegor att få hjälp av.

Länsstyrelserna uppger också att det är tydligt att antalet tillsynsärenden har ökat i kommunerna, men att de kommunala resurserna för att jobba med tillsyn inte har ökat i samma grad.

Det uppges från ett par länsstyrelser att de själva saknar både kompetens och resurser för att kunna ge kommunerna den tillsynsvägledning som de behöver ha. Framför allt anger länsstyrelserna att de saknar byggnadsteknisk kompetens för att kunna ge en tillräcklig vägledning till kommunerna. De anger också att det finns ett påtagligt behov av kunskapsutveckling och stöd till kommunerna vad gäller hur tillsynsärenden ska hanteras. Detta ställer höga krav på länsstyrelsernas egen kompetens och att de själva har rätt resurser för att jobba med tillsynsvägledning. Det anges därför som viktigt att länsstyrelserna får tillräckligt med resurser för att jobba med tillsynsvägledning till kommunerna.

En annan viktig erfarenhet som lyfts fram av några länsstyrelser är att en majoritet av kommunerna inom deras län har en beslutad och aktuell tillsynsplan, trots att det inte finns något krav i lagen på att ha en sådan plan. Länsstyrelserna uppger att de ser det som positivt att kommunerna har lyft fram och planerat sitt tillsynsarbete på ett tydligt sätt i en tillsynsplan och att kommunerna därmed också enklare har kunnat prioritera sitt eget arbete med tillsyn.

Några länsstyrelser uppger att de har en viktig roll i arbetet med det regionala perspektivet i sin tillsynsvägledning. Det uppges också att kommunerna inom länen har efterfrågat råd och stöd avseende frågor som berör exempelvis strandskydd, naturvärden, riksintressen och användning av jordbruksmark.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

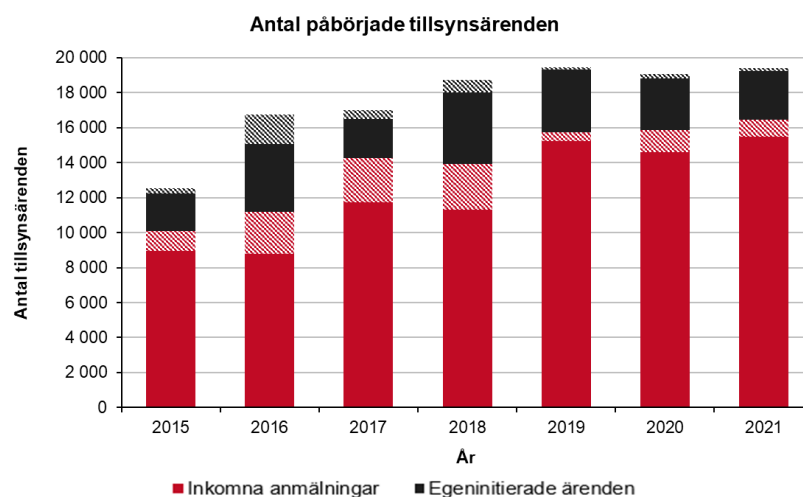
1.4.2 Byggnadsnämndens tillsyn

Sammanställningen av enkätsvaren gällande år 2021 visar att antalet påbörjade tillsynsärenden har planat ut och att antalet oavslutade ärenden ökat något i förhållande till föregående år. Antalet överklagade tillsynsbeslut har minskat jämfört med föregående år. Andelen tillsynsbeslut som upphävs har ökat vad gäller beslut om förelägganden och förbud och minskat något vad gäller beslut om byggsanktionsavgifter.

Antalet påbörjade tillsynsärenden har börjat plana ut

Enligt de svarande kommunerna påbörjades 18 288 ärenden under år 2021, antingen genom inkomna anmälningar eller initierat av byggnadsnämnden själv. Majoriteten av dessa tillsynsärenden, 85 procent, har påbörjats via inkomna anmälningar till byggnadsnämnden.

I diagrammet nedan redovisas antalet påbörjade tillsynsärenden mellan åren 2015 och 2021. Av diagrammet framgår att antalet påbörjade tillsynsärenden har ökat stadigt sedan år 2015, men att de under de senaste åren har börjat plana ut. Det framgår också att majoriteten av alla tillsynsärenden under åren har påbörjats på grund av inkomna anmälningar utifrån till byggnadsnämnden. I genomsnitt utgör dessa anmälningar ungefär 80 procent av alla påbörjade tillsynsärenden i kommunerna.

Figur 1.4.2a. Antal tillsynsärenden som påbörjats under åren 2015–2021 fördelat på inkomna respektive egeninitierade. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2015–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Antalet oavslutade ärenden ökar något

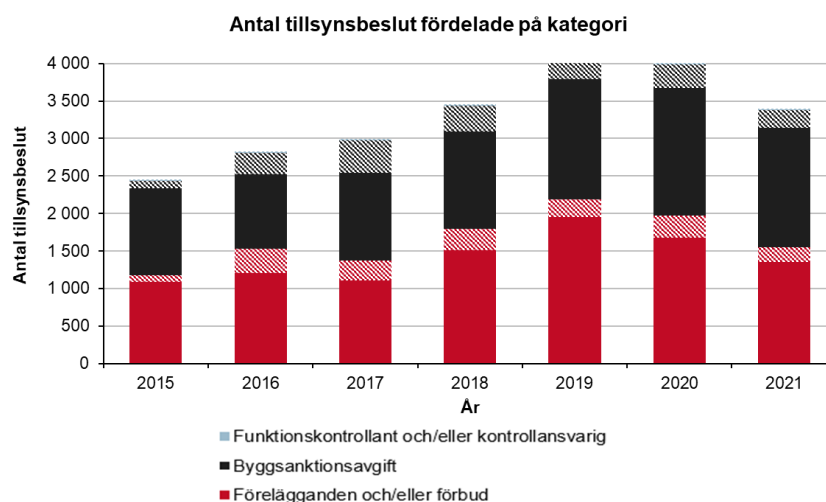
I slutet av år 2021 fanns det 36 396 pågående ärenden enligt de svarande kommunerna. Detta är en liten ökning sedan föregående år. Ökningen

beror troligtvis till viss del på att antalet påbörjade ärenden också har ökat något under denna period.

Antalet beslut om ingripande eller byggsanktionsavgift har minskat

År 2021 togs det totalt 2 952 beslut om ingripande eller byggsanktionsavgift av de svarande kommunerna. Den största gruppen var beslut om byggsanktionsavgift med 1 592 beslut tätt följt av beslut om föreläggande eller förbud med 1 351 beslut. Den minsta gruppen var beslut om ingripande mot funktionskontrollanter eller kontrollansvariga som omfattade 9 beslut under år 2021.

I diagrammet nedan redovisas antalet tillsynsbeslut fördelat på beslut att ingripa med förelägganden eller förbud, byggsanktionsavgift och beslut om att ingripa mot funktionskontrollant eller kontrollansvarig under åren 2015 till 2021. Av diagrammet framgår att det har skett en ökning av det totala antalet tillsynsbeslut från år 2015 fram till år 2019. Sedan har det skett en minskning under år 2020 och år 2021. Det totala antalet tillsynsbeslut ligger nu på en nivå som ungefär motsvarar den som gällde för år 2018.

Figur 1.4.2b. Antal tillsynsbeslut under åren 2015–2021 som resulterat i tillsyns-ingripanden per kategori. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2015–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Av diagrammet ovan framgår det att fördelningen mellan de olika typerna av tillsynsbeslut har sett ungefär likadan ut mellan åren 2015–2021. De vanligaste besluten som fattas är beslut om föreläggande eller förbud och beslut om byggsanktionsavgifter som i genomsnitt utgör nästan 51 procent respektive 49 procent av alla tillsynsbeslut. Beslut om ingripande mot funktionskontrollant eller kontrollansvarig är inte alls lika vanligt och utgör endast 0,4 procent av alla tillsynsbeslut.

Antalet beslut om att inte ingripa var 6 978 för år 2021. Detta är en ökning jämfört med år 2020, då det var cirka 5 550 beslut som fattades om att inte ingripa.

Fortsatt lågt antal ingripanden med anledning av bygglovsbefriade åtgärder

År 2021 hanterades drygt 210 tillsyns-ingripanden enligt de svarande kommunerna, vilket är ungefär lika många som hanterades för år 2020. I jämförelse med det totala antalet anmälningar som inkom under år 2021 för sådana åtgärder, vilket var knappt 17 100 anmälningar, är antalet tillsyns-ingripanden på grund av uteblivna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ plan- och bygglagen, PBL, lågt. Antalet ingripanden har dock varit lågt i förhållande till antalet anmälningsärenden under ett antal år, vilket gör att de tillsyns-ingripanden som redovisas för år 2021 inte avviker från denna trend.

Färre ingripanden gällande de tekniska egenskapskraven

Under år 2021 togs enligt de svarande kommunerna knappt 220 beslut om föreläggande och/eller förbud som gällde de tekniska egenskapskraven. Detta är något lägre än det antal beslut som fattades under föregående år. Det är också ett lägre antal beslut än vad som fattats under de senaste åren. Även om antalet beslut är lägre för år 2021 så har antalet beslut totalt sett varit lågt under de senaste åren och legat runt 300–400 beslut per år i snitt.

Uppföljning och utvärdering av tillsynsarbetet

Det är ett krav i plan- och byggförordningen, PBF, att kommunerna ska följa upp sitt tillsynsarbete. Något krav för kommunerna att göra en tillsynsplan finns däremot inte. Trots detta anger nästan hälften av de svarande kommunerna att de har en aktuell och beslutad tillsynsplan som de använder för att planera och följa upp sitt tillsynsarbete. Av de som inte har en tillsynsplan anger 9 kommuner att de har för avsikt att ta fram en tillsynsplan under år 2022. Av de svarande kommunerna anger cirka tre fjärdedelar att de följer upp sitt tillsynsarbete genom en års- eller verksamhetsplan eller genom att göra en sammanställning och redovisning av ärendebalans. Ett flertal kommuner har också svarat att de följer upp sitt tillsynsarbete genom en tillsynsplan, års- eller verksamhetsplan och genom en sammanställning och redovisning av ärendebalans. Svaren visar därmed att ett flertal kommuner följer upp sitt tillsynsarbete på fler än ett sätt.

Hur ofta en uppföljning av tillsynsarbetet sker varierar. Svaren från kommunerna indikerar att de flesta kommuner följer upp sitt tillsynsarbete årligen. Det finns också ett antal kommuner som angett att de gör en

regelbunden uppföljning av tillsynsarbetet antingen kvartalsvis, tertialvis eller halvårsvis. Några kommuner anger att de gör en regelbunden uppföljning vid varje nämndssammanträde.

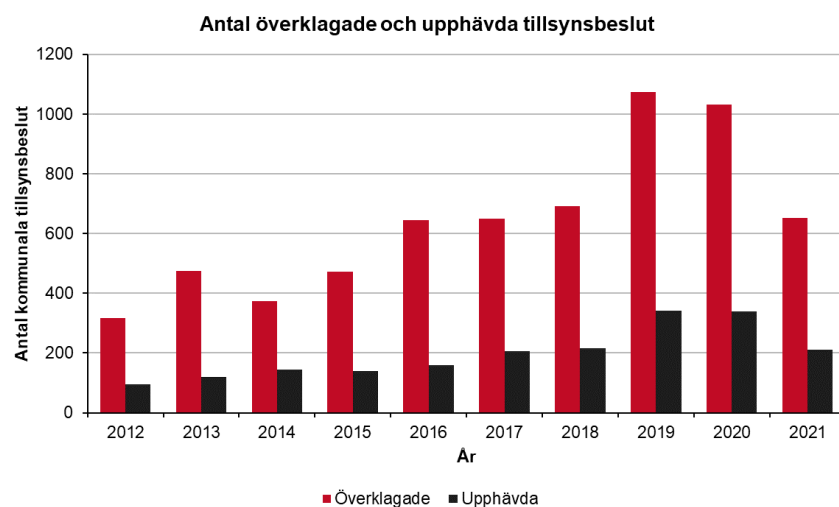
Av de svarande kommunerna är det cirka en tiondel som angett att de inte gör någon uppföljning av sitt tillsynsarbete. Några kommuner har svarat att de inte prioriterar arbetet med tillsynsärenden. Som skäl för detta anges främst att kommunerna har resursbrist och att de därmed inte har möjlighet att varken prioritera arbetet med tillsyn eller uppföljningen av detta arbete.

Antalet överklagade och upphävda kommunala tillsynsbeslut har minskat

Under år 2021 överklagades totalt 652 kommunala tillsynsbeslut enligt PBL och äldre plan- och bygglagen, ÄPBL, till länsstyrelserna. Av dessa gällde 235 beslut förelägganden eller förbud och 212 beslut avsåg byggsanktionsavgift. 4 beslut handlade om byte av funktionskontrollant eller kontrollansvarig.

Av de överklagade kommunala tillsynsbesluten upphävdes totalt 212 beslut av länsstyrelserna enligt PBL och ÄPBL under år 2021. Av dessa gällde 114 beslut förelägganden eller förbud och 75 beslut avsåg byggsanktionsavgift. 6 beslut handlade om byte av funktionskontrollant eller kontrollansvarig.

I diagrammet nedan visas antalet överklagade och upphävda tillsynsbeslut under åren 2012 till 2021. Av diagrammet framgår att antalet överklagade tillsynsbeslut till länsstyrelserna minskade under år 2021 till en nivå som ungefär motsvarar den nivå som de överklagade besluten hade under åren 2016–2018. Antalet överklagade tillsynsbeslut för år 2021 ligger också ungefär på genomsnittet för perioden 2012–2021.

Figur 1.4.2c. Antal överklagade och upphävda kommunala tillsynsbeslut åren 2012–2021. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2012–2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Vad gäller antalet upphävda tillsynsbeslut framgår det av diagrammet ovan att de under år 2021 har minskat till en nivå som ungefär motsvarar den nivå som gällde under åren 2017–2018. Antalet upphävda tillsynsbeslut på 212 beslut för år 2021 ligger också något över genomsnittet på cirka 200 tillsynsbeslut per år under perioden 2012–2021.

För överklagade kommunala tillsynsbeslut om föreläggande eller förbud upphävdes 49 procent av dessa beslut av länsstyrelserna under år 2021. Detta är en högre nivå jämfört med de senaste tre åren, då andelen legat på mellan 33–37 procent. För överklagade kommunala tillsynsbeslut om byggsanktionsavgifter upphävdes 35 procent av dessa beslut av länsstyrelserna under år 2021. Detta är en något lägre nivå jämfört med de senaste tre åren, då andelen legat på mellan 38–43 procent.

För överklagade kommunala tillsynsbeslut om byte av funktionskontrollant eller kontrollansvarig upphävdes 6 beslut av länsstyrelserna under år 2021. Det är ett större antal jämfört med år 2020, då inga beslut upphävdes och år 2019, då 1 beslut upphävdes. Jämfört med år 2018, då 8 beslut upphävdes, är det dock något färre beslut som upphävdes under år 2021.

Av de beslut som länsstyrelserna har fattat gällande överklagade kommunala tillsynsbeslut, har 182 beslut från länsstyrelserna överklagats vidare till mark- och miljödomstolen under år 2021. Detta är lägre jämfört med år 2020, då det var 249 beslut som överklagades vidare till mark- och miljödomstolen. Men det ligger på ungefär samma nivå som de föregående åren 2019 och 2018, då det var 184 och 172 beslut som överklagades vidare till mark- och miljödomstolen.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och bygglag \(1987:10\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.4.2\) Excel](#)

1.4.3 Byggsanktionsavgifter

Under år 2020 upphävde länsstyrelserna nästan 40 procent av de 339 överklagade besluten om byggsanktionsavgift. Boverket valde därför att ge en konsult i uppdrag att genomföra en fördjupad studie under år 2021. Uppdraget innebar att utreda vilka orsaker som ligger bakom den höga andelen upphävda tillsynsbeslut gällande byggsanktionsavgifter.

Syftet med byggsanktionsavgifter

Reglerna om byggsanktionsavgift infördes i samband med att nya plan- och bygglagen, PBL, trädde i kraft den 2 maj 2011. Reglerna om byggsanktionsavgift ersatte de tidigare reglerna om byggnads- och tilläggssavgifter, samt särskild avgift, i den äldre plan- och bygglagen, ÄPBL. Några av motiven till införandet av regler om byggsanktionsavgift var att byggnadsnämnderna sällan utnyttjade de tidigare avgiftsmöjligheter som fanns, att avgifterna var för låga för att verka avskräckande och att systemet med flera avgiftstyper var svårt att överblicka. ([jfr prop. 2009/10:170 sid 341–342](#))

Syftet med införandet av en ny sammanhållen byggsanktionsavgift var att avhålla enskilda från att begå vissa typer av överträdelser, samtidigt som den enskilde skulle underrättas om vilken gärning som utgör en överträdelse och få tillfälle att yttra sig. Trots detta visar såväl denna studie som tidigare utredningar att det finns osäkerhet kring vad byggnadsnämnderna faktiskt är skyldiga att göra. De tidigare utredningarna hittar du under rubriken ”Dokument” i ”Relaterad information”.

Hög andel upphävda beslut om byggsanktionsavgift

Under år 2020 överklagades 339 beslut om byggsanktionsavgifter till länsstyrelserna. Vid Boverkets årliga uppföljning av byggnadsnämndernas och länsstyrelsernas tillämpning av PBL för år 2020 framkom att 137 av de överklagade besluten om byggsanktionsavgifter upphävdes. Detta innebär att 40 procent av de överklagade besluten upphävdes i första överklagandeinstans.

Mängden tillsynsbeslut som överklagas till länsstyrelserna är fördelad ungefär lika mellan byggsanktionsavgifter å ena sidan och förelägganden och förbud å den andra. Mängden överklagade tillsynsbeslut har ökat från cirka 500 beslut år 2015 till cirka 1 000 beslut år 2020. Upphävandegraden är dock generellt sett något högre i fråga om just byggsanktionsavgifterna.

Vanliga upphävandegrunder

För att ta reda på varför andelen upphävda beslut om byggsanktionsavgifter är hög, gav Boverket i uppdrag åt en konsult att specifikt undersöka på vilka grunder besluten i studien upphävdes. En första kvantitativ analys visade att:

- 44 beslut upphävdes på grund av bristfällig bevisning.
- 24 beslut upphävdes på grund av felaktig handläggning.
- 20 beslut upphävdes på grund av bristfällig (besluts)motivering.
- 14 beslut upphävdes på grund av avsaknad av rättslig grund.

Sammanlagt har 102 beslut upphävts huvudsakligen på någon av de fyra grunderna ovan. Den kvantitativa analysen följdes av en kvalitativ analys där konsulten gick igenom en handfull beslut för var och en av de fyra vanligast förekommande upphävandegrunderna.

Bristfällig bevisning

Totalt 44 beslut upphävdes på grund av bristfällig bevisning. Detta är den vanligaste upphävandegrunden i urvalet. Bland annat framkom i flera fall att byggnadsnämnden inte hade lyckats bevisa förutsättningarna för att besluta om byggsanktionsavgift. Frågor som huruvida överträdelsen verkligen ägt rum och om den i så fall träffas av reglerna om byggsanktionsavgift, har i flera fall inte i tillräcklig grad besvarats av nämnden.

Felaktig handläggning

Felaktig handläggning har skett i åtminstone 24 av de upphävda besluten om byggsanktionsavgifter. Flera byggnadsnämnder har missat att det finns rättsliga krav som måste tillgodoses innan nämnden får fatta beslut om byggsanktionsavgift. Dit hör bland annat nämndens skyldighet att ge den som avgiften riktas mot tillfälle att yttra sig i ärendet, liksom upplysning om att någon byggsanktionsavgift inte ska tas ut om rättelse sker innan ärendet tagits upp vid ett sammanträde i nämnden.

Bristfällig motivering

Med 20 upphävda beslut är bristfällig motivering en nästan lika vanligt förekommande upphävandegrund som felaktig handläggning. De beslut om byggsanktionsavgifter som upphävts på denna grund har bland annat inte angett tydligt vad överträdelsen består i och vem beslutet riktar sig mot. I andra fall har nämnden inte beskrivit vilka föreskrifter som tillämpats och vilka omständigheter som varit avgörande för ställningstagandet.

Saknar rättslig grund

Länsstyrelserna har i 14 fall upphävt byggnadsnämndens beslut om byggsanktionsavgift eftersom det har saknats rättslig grund för nämndens beslut. Med tanke på byggsanktionsavgifternas straffrättsliga karaktär ställs extra höga krav på att beslut om byggsanktionsavgifter har rättslig

grund. Trots detta har berörda byggnadsnämnder fattat de upphävda besluten med stöd av till synes godtyckliga bedömningar.

Vanligt med formella brister

Sammantaget pekar de fyra vanligast förekommande upphävandegrunderna på formella brister i byggnadsnämndernas beslut om byggsanktionsavgift. Detta kan vara tecken på att det hos byggnadsnämnderna runt om i Sverige finns en bristande förståelse för byggsanktionernas straffrättsliga karaktär. Det kan också visa på att det är svårt för kommunerna att skaffa sig tillgång till juridisk kompetens inom tillsyn enligt PBL, men även att det finns brister i förståelsen för allmänna förvaltningsrättsliga principer.

Boverkets tidigare utredningar, som Tillsynsavgifter och byggsanktionsavgifter (2021:13) och Analys av reglerna om enkelt avhjälpna hinder (2018:31), visar bland annat att resursproblem kan leda till att byggnadsnämnderna inte bedriver sin tillsyn i tillräcklig omfattning och att ärenden inte handläggs med den skyndsamhet som krävs enligt förvaltningslagen. Detta stöds av det faktum att de flesta av de byggnadsnämnder som Boverket varit i kontakt med har en stor ärendeskuld. Att tillsynsarbetet är ständigt eftersatt bidrar inte heller till att nämndernas kompetens på området ökar, utan innebär snarare det motsatta. Det kan då exempelvis innebära att vanligt förekommande handläggarstöd, så som beslutsmallar och checklistor, ofta inte är uppdaterade i enlighet med gällande lagstiftning och praxis.

Länsstyrelsernas roll kan behöva studeras ytterligare

Även om det av undersökningen tydligt framgår att brist på resurser och kompetens är en starkt bidragande orsak till de formella bristerna i byggnadsnämndernas beslut om byggsanktionsavgifter, kan det också vara så att länsstyrelserna ibland gör en för snäv tolkning av sanktionsavgiftsreglerna i PBL och PBF. Samtidigt innebär byggsanktionsavgiftens straffrättsliga karaktär att reglerna bör tolkas restriktivt. Den saken ankommer dock på domstolarna att granska och pröva, vilket förutsätter att länsstyrelsernas beslut överklagas.

Det kan också finnas anledning att närmare undersöka om länsstyrelserna tar upp till diskussion de vanligt förekommande brister som har noterats i byggnadsnämndernas beslut om byggsanktionsavgifter, exempelvis vid kommun- eller nätverksträffar som de anordnar inom ramen för sin tillsynsvägledning, och om politiker och tjänstepersoner på så vis får konstruktiv återkoppling om skälen till att nämndens beslut har upphävts.

Boverkets vägledning är omfattande

Som ett led i den fördjupade studien gjorde konsulten också en genomgång av Boverkets vägledning om byggsanktionsavgifter på PBL kunskapsbanken och fann att denna var omfattande. Bland annat beskrivs formella regler och krav, som exempelvis vem som får besluta om byggsanktionsavgift, vem som kan bli avgiftsskyldig, vad byggnadsnämnden har för bevisbörda och kraven på kommunikation från nämnden inför ett beslut. Däremot kan det mot bakgrund av resultatet av den fördjupade studien enligt konsulten finnas anledning att utreda om och i vilken omfattning denna vägledning faktiskt används i praktiken.

Boverket har tidigare i andra sammanhang pekat på att det finns anledning att förtydliga byggnadsnämndernas tillsynsansvar. Detta intryck förstärks av den fördjupade studien som nu genomförts om varför så många beslut om byggsanktionsavgift upphävs i första instans. För att det ska bli möjligt att få till stånd ett effektivare tillsynsarbete krävs det enligt Boverkets uppfattning också mer grundläggande förändringar av reglerna om tillsyn i plan- och bygglagstiftningen, förutom att byggnadsnämndernas resurser och kompetens inom området behöver ses över.

Relaterad information

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och bygglag \(1987:10\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

[Tillsynsavgift och byggsanktionsavgifter 2021 \(PDF, 1,71 MB\)](#)

[Analys av reglerna om enkelt avhjälpna hinder 2018 \(PDF, 2,91 MB\)](#)

1.5 Riktlinjer för markanvisning

Sedan 1 januari år 2015 ska kommuner som använder sig av markanvisning anta riktlinjer för markanvisningar. Antalet gjorda markanvisningar har ökat markant under år 2021 jämfört med år 2020. Även antalet antagna riktlinjer har ökat. Andelen markanvisningar som görs utan stöd i riktlinjer är dock oförändrad.

Svarsresultat

Av de totalt 265 kommuner som svarat på frågor om riktlinjer för markanvisningar har 208 angett att de tagit fram riktlinjer enligt lagen om riktlinjer för kommunala markanvisningar under år 2021. Det innebär en ökning från år 2020 då det var 194 kommuner som svarade att de hade antagit riktlinjer.

Antalet gjorda markanvisningar i landet har ökat från 571 stycken år 2020 till 724 stycken år 2021. Det innebär en ökning med 27 procent.

Under år 2021 är det 156 kommuner som gjort markanvisningar. Av dessa är det 14 kommuner som gjort markanvisningar utan antagna riktlinjer.

Fortfarande har var tjugonde markanvisning inte stöd i riktlinjer

Enligt 2 § lagen (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar är det endast de kommuner som använder sig av markanvisning som är skyldiga att ta fram riktlinjer. Årets uppföljning visar att 9 procent av de kommuner som varit skyldiga att ha riktlinjer under år 2021 inte uppfyller kravet i lagen. De markanvisningar som gjorts utan riktlinjer uppgår liksom föregående år till 5 procent av det totala antalet gjorda markanvisningar.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Lag \(2014:899\) om riktlinjer för kommunala markanvisningar på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.6 Öppna data – Plan- och byggenkäten

Här kan du ta del av öppna data för hur plan- och bygglagstiftningen tillämpats de senaste åren. Dataunderlaget är hämtat från de plan- och byggenkäter som besvarats av länsstyrelser och kommuner samt enkäten som mark- och miljödomstolarna, Mark- och miljööverdomstolen och Domstolsverket har besvarat.

Dataunderlag till sammanställningen

Här finns dataunderlag till den statistik med tillhörande diagram och kartor som redovisats för uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning under åren 2013–2021. Underlaget är uppdelat i kategorierna översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn. De nedladdningsbara filerna är uppdelade efter svar från respektive enkät och sorterad på läns- eller kommunnivå.

Dataunderlaget består av insamlat material från länsstyrelser och kommuner via Boverkets plan- och byggenkäter där frågor om översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn besvarats. Underlaget består också av material från Domstolsverket.

Svarsfrekvensen varierar mellan åren och det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehantering. Statistiken bör därför tolkas med viss försiktighet.

Du får kopiera och distribuera våra öppna data samt göra bearbetningar. Ange Boverket och aktuell enkät med årtal som källa.

Relaterad information

På Boverket

[Uppföljning av plan- och bygglagens tillämpning](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

2. Uppföljningsteman

Varje år följer länsstyrelserna upp ett antal temaområden inom plan- och byggprocessen. Resultatet rapporteras in till Boverket i samband med den årliga uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning. Här presenteras Boverkets sammanställning av länsstyrelsernas återrapportering.

I länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2021 fick länsstyrelserna i uppdrag, D1, att redovisa byggnadsnämndernas tillsynsarbete enligt 8 kap. 14 § plan- och byggförordningen. Utifrån detta uppdrag har länsstyrelserna valt att undersöka i vilken omfattning tillsynsplaner använts och kommunernas upplevda nytta av planerna för tillsynsarbetet.

Här presenteras Boverkets sammanställning av länsstyrelsernas återrapportering om uppföljningen av byggnadsnämndernas tillsynsarbete. Sammanställningen bygger på svar från länsstyrelsens kommunenkät om kommunernas tillsynsarbete.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2021](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2021](#)

2.1 Enkät om byggnadsnämndernas tillsynsarbete

Länsstyrelsernas uppföljning och granskning av byggnadsnämndernas tillsynsarbete under 2021 grundar sig på en enkätundersökning som skickades ut till landets 290 kommuner, där 261 kommuner svarade. Ur Boverkets sammanställning framgår att arbetet med tillsyn ser något olika ut från en kommun till en annan. Samtidigt framgår en vilja och målsättning att arbeta mer systematiskt med tillsynen genom bland annat en tillsynsplan.

Enkätfrågor om byggnadsnämndernas tillsynsarbete

Byggnadsnämnden ska regelbundet följa upp och utvärdera sitt tillsynsarbete. Idag finns det inte något krav på att byggnadsnämnderna ska ha en tillsynsplan. Boverket har i samband med tidigare regeringsuppdrag bedömt att det finns behov av att införa krav på att byggnadsnämnden har en tillsynsplan för sin tillsyn enligt plan- och bygglagstiftningen. Boverket anser att ett effektivt tillsynsarbete förutsätter att det i så stor utsträckning som möjligt planeras och resurssätts i förväg. Av den anledningen är denna sammanställning av länsstyrelsernas enkätundersökning, som bland annat tar upp frågor om en frivillig tillämpning av tillsynsplaner, särskilt intressant. Sammanställningen ger en god överblick över kommunernas tillämpning av tillsynsplaner även om det finns viss osäkerhet i underlaget.

De huvudsakliga frågorna i enkäten grundar sig i dels hur och på vilket sätt byggnadsnämnderna följer upp sitt tillsynsarbete, dels hur och om tillsynsplaner tillämpas hos byggnadsnämnderna.

Osäkerheter i underlaget

Samtliga länsstyrelser har rapporterat sin sammanställning till Boverket, där 261 av samtliga 290 kommuner har besvarat länsstyrelsernas enkät. Varje fråga i enkäten har flera svarsalternativ. Det förekommer att vissa kommuner lämnat vissa frågor obesvarade. Boverket har uppmärksammat en del brister i underlaget och tolkningen av underlaget bör därför göras med viss försiktighet.

Byggnadsnämndernas uppföljning av tillsynsarbetet

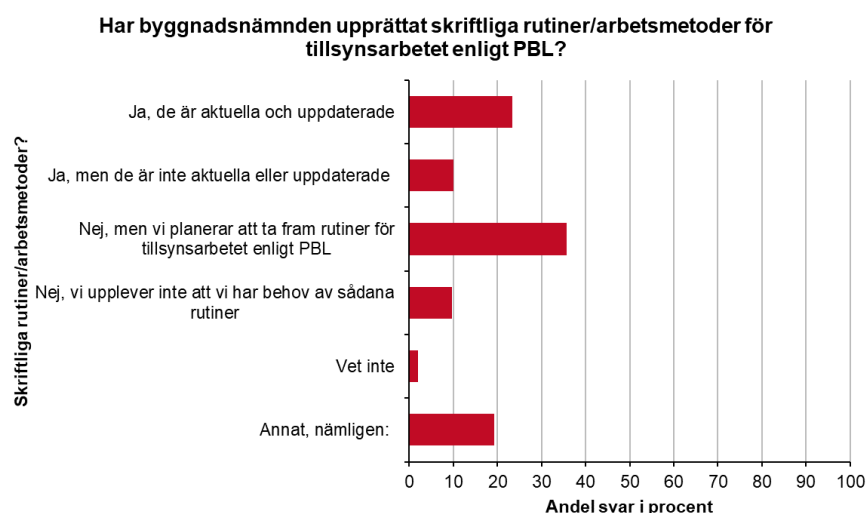
Byggnadsnämnden ska regelbundet följa upp och utvärdera sitt tillsynsarbete enligt 8 kap. 8 § plan- och byggförordningen (2011:338). Boverkets sammanställning av underlaget visar att majoriteten av kommunerna som svarat på enkäten har någon form av uppföljning av tillsynsarbetet,

samtidigt har 37 procent angett att de saknar en rutin för uppföljningen av tillsynsarbetet.

På frågan om hur uppföljningen sker anger de svarande kommunerna att uppföljningen sker allt ifrån veckovis till årligen. Många av de svarande kommunerna nämner att uppföljningen sker i samband med byggnadsnämndernas verksamhetsplan varje år.

Planerar att ta fram rutiner

Många kommuner har rutiner eller arbetsmetoder för tillsynsarbetet, men det finns även en stor andel som saknar rutiner. Kommunerna anger i svaren att det ofta finns framtagna rutiner för vissa tillsynsområden men inte rutiner för alla tillsynsområden. Exempel på tillsynsområden som byggnadsnämnderna har arbetat mycket med de senaste två åren är ovårdade tomter, obligatorisk ventilationskontroll och olovligt byggande. Vidare framgår även av svaren att det pågår ett arbete med att ta fram rutiner.

Figur 2.1a. Andel av de svarande kommuner som svarat på frågan om de har upprättat skriftliga rutiner eller arbetsmetoder för tillsynsarbetet enligt PBL. Svaren är fördelade på olika svarsalternativ enligt diagrammet. Källa: Kommunernas svar på länsstyrelsernas enkät om tillsynsplaner 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Av 260 svarande kommuner på frågan om rutiner för tillsynsarbetet visar diagrammet att många kommuner, 23 procent, har aktuella och uppdaterade rutiner eller arbetsmetoder för tillsynsarbeten. Samtidigt är det ännu fler, 36 procent, som planerar att ta fram rutiner för tillsynsarbetet enligt plan- och bygglagen, PBL.

Av svaren framgår det också att det ofta finns framtagna rutiner för vissa tillsynsområden och att många kommuner arbetar med att ta fram rutiner.

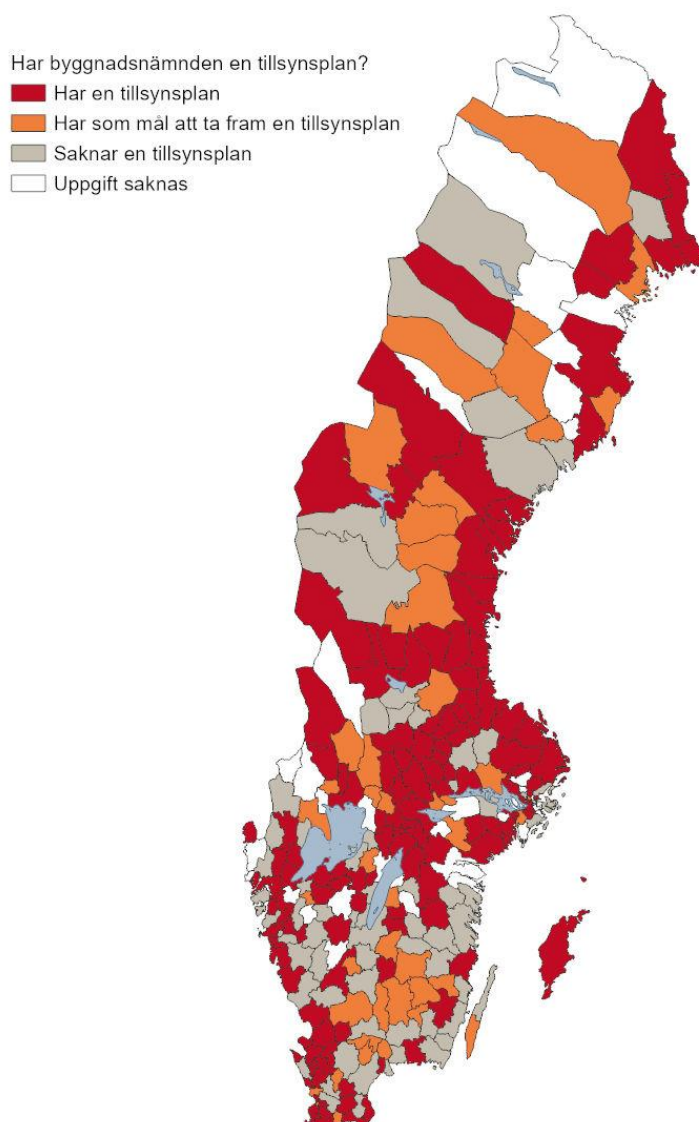
Många kommuner har en tillsynsplan

Ett effektivt tillsynsarbete förutsätter att arbetet i så stor utsträckning som möjligt planeras och resurssätts i förväg. Därför kan en frivillig tillämpning av tillsynsplaner bidra till många fördelar för byggnadsnämndernas tillsynsarbete enligt plan- och bygglagstiftningen. Många kommuner har redan idag en aktuell och uppdaterad tillsynsplan som de arbetar efter. Av de kommuner som saknar en tillsynsplan nämns ofta resursbrist som en anledning till varför de inte har en tillsynsplan. I diagrammet nedan finns en sammanställning av om byggnadsnämnden har en tillsynsplan.

Figur 2.1b. Andel av de svarande kommuner som svarat på frågan om de har en tillsynsplan, fördelade på olika svarsalternativ enligt diagrammet. Källa: Kommunernas svar på länsstyrelsernas enkät om tillsynsplaner 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Av 258 svarande kommuner har 114 av kommunerna, 44 procent, en tillsynsplan som är aktuell och beslutad. 69 kommuner av 258 svarande, knappt 27 procent, har som mål att ta fram en tillsynsplan. Många har en tidsatt tillsynsplan som gäller mellan 1 och 5 år och som ska ligga till grund för tillsynsarbetet, medan vissa kommuner inte har en bestämd tid för sin tillsynsplan.

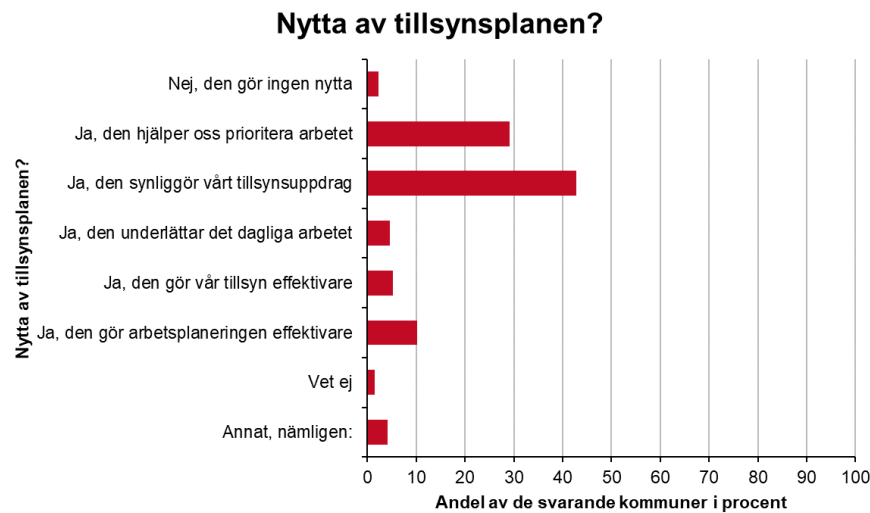

Figur 2.1c. Kartan visar de svarande kommuner som antingen har en tillsynsplan, har som mål att ta fram en tillsynsplan eller saknar en tillsynsplan. Övriga kommuner saknas uppgifter om detta. Källa: Kommunernas svar på länsstyrelsernas enkät om tillsynsplaner 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Nyttan av tillsynsplaner

De flesta kommuner, 243 av 261, ser någon form av nytta med att tillämpa en tillsynsplan. Många kommuner anser att tillsynsplaner bidrar till att synliggöra behovet av resurser för tillsynsuppdraget enligt PBL, vilket också framgår av diagrammet nedan. Av de svarande kommunerna så anser 43 procent att tillsynsplanen bidrar till att synliggöra byggnadsnämndernas tillsynsuppdrag och 29 procent anser att det hjälper dem att prioritera arbetet.

Figur 2.1d. Andel av de svarande kommuner som svarat på frågan om de har nytta av tillsynsplanen, fördelade på olika svarsalternativ enligt diagrammet. Källa: Kommunernas svar på länsstyrelsernas enkät om tillsynsplaner 2021. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

[Analys av reglerna om enkelt avhjälpna hinder](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2021](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2021](#)

Dokument

[Analys av reglerna om enkelt avhjälpna hinder 2018 \(PDF, 2,91 MB\)](#)

[Detaljerad data och diagram \(2.1\) Excel](#)

3. Metod

Boverket och länsstyrelserna har ett årligt återkommande uppdrag att följa upp plan- och bygglagstiftningens tillämpning. Datainsamlingen sker huvudsakligen genom enkäter. Resultatet av Boverkets uppföljning ska årligen rapporteras till regeringen.

Datakällor

Datainsamlingen till Boverkets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning år 2021 genomfördes huvudsakligen genom fem enkäter. Tre enkäter har besvarats av länsstyrelserna, en enkät av kommunerna och en av Domstolsverket. Förutom enkäterna har statistik om besiktning av motordrivna anordningar från besiktningsföretagen samlats in. Dessutom har Boverket ständig kontakt med kommuner och länsstyrelser i olika sammanhang för att fortlöpande informera sig om kommunernas och länsstyrelsernas tillämpning av plan- och bygglagstiftningen.

Här följer en detaljerad beskrivning av de 5 enkäter som använts för att samla in grunddata.

1. Plan- och byggenkäten, PBE – kommundel

Enkäten har utformats av Boverket och besvarats av länsstyrelserna, men avser ärendehantering på respektive kommun i varje län. Frågorna rör tillämpningen av plan- och bygglagens regler om översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn. Länsstyrelserna kodar inkomna ärenden från kommunerna enligt en särskild kodmall som länsstyrelserna och Boverket utarbetat tillsammans. Boverket stämde av enkäten i oktober med representanter från länsstyrelsernas expertgrupper för översiktsplanering och planeringsunderlag, detaljplanering, tillsynsvägledning samt länsstyrelsens juristnätverk. Enkäten består av frågor om vad som har hänt i respektive kommun under år 2021. En enkät per kommun i länet skickades ut i separata mejl till länsstyrelserna i december år 2021 och sista svarsdagen var 31 januari år 2022. Svar avseende landets samtliga kommuner kom in, det vill säga 290 svar.

2. Plan- och byggenkäten, PBE – länsstyrelsedel

Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av länsstyrelserna. Frågorna rör tillämpningen av Boverkets byggregler och tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna. Länsstyrelserna har besvarat frågorna på länsnivå. Boverket stämde av enkäten i oktober med representanter från länsstyrelsernas expertgrupper för översiktsplanering och planeringsunderlag, detaljplanering, tillsynsvägledning samt länsstyrelsens juristnätverk. Länsstyrelsedelen består av frågor om vad som har hänt i länet under år 2021. En enkät per länsstyrelse

skickades ut till länsstyrelserna i december år 2021 och sista svarsdagen var 31 januari år 2022. Alla 21 länsstyrelserna svarade på enkäten.

3. Enkät om handläggningstider för överklagade lov och förhandsbesked

Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av länsstyrelserna. Frågorna rör länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lov och förhandsbesked. En central frågeställning i den här enkäten är hur länsstyrelsernas handläggningstider förhåller sig till gällande inriktningsmål. Länsstyrelserna är skyldiga att rapportera dessa uppgifter, enligt uppdrag B2 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2021. Boverket skickade ut enkäten för att säkerställa att rapporteringen genomfördes på ett enhetligt sätt och för att underlätta hanteringen. Enkäten skickades ut till länsstyrelserna i december år 2021 och sista svarsdagen var 25 februari år 2022. Alla 21 länsstyrelserna svarade på enkäten.

4. Plan-, bygg- och tillsynsenkäten, PBTE

Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av kommunerna.

Frågorna rör ärenden gällande:

- planbesked,
- lov, förhandsbesked, anmälan, handläggningstider med mera, och
- tillsynsärenden, ingripanden med mera.

Dessutom finns det några frågor om kommunala markanvisningar och frågor gällande lag (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar. Enkäten är sedan år 2014 en sammanslagning av en årlig enkät om tillsyn som länsstyrelserna skickade till kommunerna och Boverkets tidigare plan-, bygg- och tillsynsenkät. Boverket har under år 2021 i samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner, SKR förbättrat enkäten. Boverket hade ett enkätsamråd om den här enkäten med SKR i december år 2021. Enkäten skickades till kommunerna i december år 2021 och sista svarsdagen var 31 januari år 2022. 279 av landets 290 kommuner besvarade hela eller delar av enkäten.

5. Enkät om överklagade planer

Enkäten har utformats av Boverket och frågorna rör mål gällande överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser. Uppgifter om antal överklagade och avgjorda ärenden, samt handläggningstider, har hämtats från Domstolsverket. Uppgifter om målnummer för de avgjorda ärendena har hämtats från mark- och miljödomstolarna samt Mark- och miljööverdomstolen.

Utöver enkäterna har ytterligare en källa använts, nämligen den besiktningensstatistik som samlas in varje år från besiktningföretagen för motor-drivna anordningar som omfattas av krav på besiktning enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motor-drivna anordningar.

Boverket har haft dialoger med länsstyrelserna, genom deras expertgrupp för tillsynsvägledning. Viss dialog har även förts med landets kommuner. Detta kunskapsutbyte ger Boverket vägledning om vilka problemområden som är relevanta för uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpningen.

Osäkerheter i underlagen och bortfall

Det finns alltid en osäkerhet när enkäter konstrueras. Boverket utgår från att det finns frågor i enkäterna som i vissa fall tolkas olika av olika respondenter.

Ytterligare brister som Boverket har uppmärksammat gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Det finns alltid en risk att den eller de som besvarar enkäterna gör någon missbedömning, felräkning eller liknande. Boverkets bedömning är dock att de som besvarar enkäterna är väl förtrogna med de frågeställningar som behandlas, den data som ska inrapporteras och hur den vidare behandlingen av materialet går till.

Totalt har 279 kommuner besvarat PBTE, vilket ger en svarsfrekvens på 96 procent. Svarsfrekvensen de fem åren dessförinnan har varierat mellan 84 och 97 procent. I 2021 års statistik saknas enkätsvar från Haninge, Bjurholm, Täby, Karlsborg, Malung-Sälen, Vimmerby, Hultsfred, Vårgårda, Gagnef, Trollhättan och Värmdö kommuner. Kommunerna som medverkat i enkäten har inte alltid besvarat alla frågor.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehanteringens i kommunerna.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att successivt förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig.

Skattning av bortfall

För att kompensera för bortfallet i svaren har, i vissa fall genom en enklare beräkning, antalet ärenden skattats för de kommuner som uppgifter saknas om. Dessa skattningar har endast tillämpats i diagram där det tydligt markeras hur stor andel av det redovisade värdet skattningen utgör. Skattningen görs genom att anta att antalet ärenden per capita har varit lika stort i de kommuner som inte svarat som det genomsnittliga antalet ärenden per capita, per region, i de kommuner för vilka vi har uppgifter om. Vi har i detta sammanhang använt oss av Boverkets

bostadsmarknadsenkäts indelning av regioner. Det vill säga Stor-Stockholm, Stor-Göteborg, Stor-Malmö, högskoleorter över 75 000 invånare, högskoleorter under 75 000 invånare, övriga kommuner över 25 000 invånare och övriga kommuner under 25 000 invånare. Helhetsbilden ändras inte i de fall vi har skattat bortfallet, men man kan få en uppfattning om hur stor bortfallet kan vara från år till år.

Uppdraget

Boverket och länsstyrelserna har ett årligt uppdrag i sina regleringsbrev att följa upp plan- och bygglagstiftningens tillämpning. Läs mer om Boverkets och Länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2021 under rubriken ”På andra webbplatser” i ”Relaterad information”.

Enligt 8 kap. 19 § plan- och byggförordningen, PBF, och Boverkets regleringsbrev, ska Boverket följa upp och analysera samt regelbundet sammanställa erfarenheterna från plan- och bygglagen, PBL, och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Boverket ska också enligt 8 kap. 17 § PBF regelbundet sammanställa erfarenheterna från kommunernas tillsynsarbete samt länsstyrelsernas och Boverkets tillsynsarbete och tillsynsvägledning.

I plan- och byggenkäten återrapporerar länsstyrelserna även särskilda temauppföljningar som regeringen bestämt genom uppdrag i regleringsbrevet till länsstyrelserna. För år 2021 har länsstyrelserna utifrån detta uppdrag valt att undersöka i vilken omfattning tillsynsplaner använts och kommunernas upplevda nytta av planerna för tillsynsarbetet. Formerna för återrapporering av uppdraget har utformats i dialog med Boverket.

När länsstyrelserna besvarat enkäten gällande handläggningstider för överklagade lov och förhandsbesked är detta länsstyrelsernas återrapporering av uppdrag B2 i deras regleringsbrev för år 2021.

Resultatet av Boverkets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning ska årligen rapporteras till regeringen. I samband med respektive års rapportering publiceras resultatet på PBL kunskapsbanken tillsammans med öppna data.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2021](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2021](#)

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se